

STRAŽA

Posamezna
štev. Din 2—

List izhaja
vsakega 1. in
15. v mesecu

Naročnina
letno 30 Din

Uredništvo
in uprava:

Ljubljana,
Miklošičeva 5
Uradne ure
od 11—12 dop.
Ček. r. Straža,
Ljublj. 16.790

Štev. 14.

Ljubljana, 1. maja 1936

Leto II.

Naša ofenziva

Med naše delavsko in kmečko ljudstvo, med obrtnike, uradnike, študente so komunistični prevratni elementi vrgli za prvi maj nešteto demagoško sestavljenih gesel. Zopet so skrivne podzemeljske ropotarnice, izrabljajoč grozne posledice starih liberalnih grehov, bruhalo v dvobarvnem tisku bleščeče se embleme srpa in kladiva. Nastopajo kot edini rešeniki, bahajo se z valom delavskih stavk, s krvavimi študentskimi demonstracijami in štrajki, s kmečkimi panti in s poleti novih kmečko-delavskih in narodnoosvobodilnih gibanj. Vse, kar ni škrlatno rdeče, je oklicano za fašistično-reakcionarno. Pozivi na legalno borbo se mešajo s pozivi na ilegalno borbo. Mladi in stari, moški in ženske so pozvani k novim nemirom, prvotno »stanovskim«, ki naj se previdno spreobrnejo v levopolitične. Za še nepridobljene prihajajo s taktiko »enotne fronte«. Za kogar je ta preozka, naj se vjame v »široko protifašistično ljudsko fronto« ali kaj plača za »rdečo pomoč«. Največji paradoks in norčevanje iz demokracije pa je to, da pozivajo ljudske množice v borbo za demokratične pravice zagovornikov najstrašnejše diktature. Na vse grlo naj kriče za svobodo komunističnih zborovanj, govora, za amnestijo njihovih jetnikov, za svobodo njih tiska, organizacij, za sklenitev diplomatskih odnošajev z SSSR itd.

S temi in podobnimi krilaticami spretno žonglirajo pred očmi nepoučenih in v skrajno bedo pritiranih množic. Komunistična revolucionarna borba je — brez ozira na to, da služi le drugačni obliki zavarovanja židovskega in temu sorodnega velekapitala v novem sistemu, v katerem naj tlačeni ščitijo svoje tlačitelje — le priprava za trenutno krvavo obračunavanje nahujskanih delavskih mas v najsilnejšem afektu, brez vsakih notranjih moralnih osnov in sil za trajno zboljšanje gospodarskih in socialnih razmer, saj se tako imenovana diktatura proletariata (v resnici diktatura boljševiških motogcev nad proletariatom) nadaljuje s še hujskim izkoriščanjem, terorjem in tlačenjem. Zato tak sistem odklanjamo.

Ravno tako odločno zavračamo nečloveško, suženjsko izkoriščanje in tlačenje revnih delavskih, kmečkih in ubožnih meščanskih slojev po hijski kapitalistični oligarhiji. V imenu božjih in človeških zakonov odrekamo rejenim brezdelnim sebičnejšem vsako pravico do mastnih nezasluzenih dividend, dočim so delavske plače sramotno nizke, število brezposelnih stalno narašča, produkcija pada, revščina izza vsakega ogla gleda, kupna moč pre-

bivalstva pada, obup in krik po pravici naraščata. V imenu najčistejše pravičnosti in ljubezni do bližnjega zahtevamo od vladajoče svetovne gospodarske buržoazije, da preneha s prakso zapostavljanja milijonskih delovnih množic in se jim umakne, da se poslužijo svojih pravic. Enodnevnna, vrtoglava in breznačelna moderna finančno-gospodarska politika nas je prtirala na rob propada. In tu ni razlike med menjajočimi se režimi, tu gre za ta ali oni sistem.

Po načelih velikih papeških socialnih okrožnic in po izkušnjah vodilnih katoliških socialnih gibanj postavljamo nekaj programatičnih točk in se bomo dosledno borili za njih uresničitev v zvezi z ostalimi modernimi katoliškimi kulturno-socialnimi gibanji.

Človek in družba.

Človek je duhovnotelesno bitje.

Dana mu je oblast nad svetom, da ga upravlja sebi v korist in Bogu v čast.

Človek je družabno bitje in izven družbe redno ne more uspevati.

Človeška družba pa je kakor organizem. Deli se v manjše družbene enote (družina, občina, narod), ki imajo po naravi lasten namen in sredstva za dosego tega namena.

Država je popolna družba z namenom, da skrbi za blaginjo vseh državljanov, ne samo za dobrobit manjše, gospodarsko močnejše skupine kapitalistov.

Politično in gospodarsko mora biti država zgrajena na principu organske zgradbe naravnih edinic, ki uživajo v svojem področju čim širšo samoupravo in so javnopravne. Država ima dopolnjujočo vlogo, prevzema samo ona opravila, ki jih manjši organizmi ne zmorejo ter ureja njih delovanje v pravcu obče blaginje.

Da pa bo država mogla pravično skrbeti za vse, se mora rešiti suženjstva kapitala, ki si jo je napravil za svojo dekle in pomočnico pri zatiranju in izžemanju delovnih slojev.

Namen gospodarstva je, omogočiti vsem ljudem zadostnih dobrin za življenje.

Zasebna lastnina.

Zemlja kot celota je dana po božjem in naravnem pravu vsem ljudem, da preskrbuje vse z življenjskimi potrebščinami. Razdeljena v zasebno lastnino daje posamezniku možnost, da preskrbi sebe in družino. Ker odgovarja zasebna lastnina namenu, ki ga je snovnim dobrinam dal Stvarnik,

Ta številka je izšla na dvajsetih straneh. Ker ob velikonočnih počitnicah »Straža« ni izšla, se bomo oddolžili cenjenim naročnikom s povečanim obsegom prvomajske in zadnje številke v juniju. — Uredništvo »Straže v viharju«.

Naj nam dovolijo naši naročniki, da se zopet obrnemo nanje s prošnjo za poravnavo naročnine. Tiskarniški stroški od številke do številke naraščajo, naročnina pa prihaja zelo počasi. Mnogi še niso poravnali naročnine. Vse tiste prav iskreno prosimo: poravnajte naročnino. Upamo, da ste z našim delom zadovoljni. Podprite naša idealna stremjenja, mladina Vam bo hvaležna!

Uprava »Straže v viharju«.

UNIVERZA

»Straža«, cerkvena organizacija slovenskih katoliških akademikov stražarjev, je bila ustanovljena v soboto 26. aprila t. l.

Na univerzi je zavladal med velikonočnimi počitnicami mir. Takoj po velikonočnih počitnicah se je začelo z nadaljevanjem rednega univerzitetnega dela. Upamo, da so tudi tisti, ki so pri zadnjih dogodkih podlegli umetno povzročnemu javnemu mnenju, po stvarni presoji sprevideli, katera so edino pravilna in uspešna pota za resnično strokovno borbo in kar je še važnejše, opaziti so morali, da so posledice tega izrednega stanja na univerzi, ki bi ga nekateri radi krstili za štrajk, povsem negativne. Ko smo po počitnicah prišli na univerzo, nas je na vratih pozdravil velik nepodpisan lepak z obvestilom, da je »dvajsetdnevni štrajk« (sic!) končan. Nekdo (morda je to podpisana »živela solidarnost«?) se zahvaljuje tistim, ki so vzdržali, ugotavlja, za kaj se je vršila borba in naznanja ustanovitev štirih komisij, ki naj zbere potrebni material, informirajo javnost in izerpajo vsa možna sredstva. Če to ne bo zaleglo, poziva ta neznan nekdo študente v še ostrejšo borbo. Z začudenjem sprašujemo, kdo je tisti forum, ki je izdal ta lepak. Ali je to meddruštveni odbor? Ta bi se menda vsaj podpisal. Sicer pa,

ali se je meddruštveni odbor držal svojega sklepa, ko je odklonil štrajk z 7:3? Ali je štiti resnično strokovne interese pred tistimi, ki so hoteli s štrajkom manifestirati za svoje politične namene? Ob tej priliki smo zopet občutili, kako potrebna nam je akademska reprezentanca. Zato hočemo zopet poudariti nekaj misli, o katerih smo govorili že lani. V času, ko nimamo legitimno izvoljene reprezentance, ki bi odgovarjala resničnemu hotenju akademske mladine na univerzi, se prenaša delokrog reprezentance na strokovna društva, ustvarjajo se samolastne, neutemeljene, neizvoljene kompetence, delokrogi se križajo. V tej zmedbi se skušajo uveljaviti vse-mogoči destruktivni elementi in skušajo pod demagoškim strokovnim plaščem priti do vodstva vsega javnega življenja na univerzi in tam uveljaviti svoje kulturne in politične težnje, čeprav jim ta mesta po resničnem razpoloženju velikega dela akademske mladine še zdaleka ne pripadajo. Zato zahtevamo, da se življenje na univerzi vendar že enkrat uredi in naj se po treh letih zopet omogoči slovenskemu akademiku, da si svobodno izvoli svojo stanovsko reprezentanco.

Občni zbori akademskih društev »Savice«, »Zarje« in »Danice« so se vršili koncem marca ozir. začetkom aprila. Na teh občnih zboreh so bili podani obračuni o delu kat. društev v preteklem semestru, začrtane so bile smernice za bodoče delo, izvoljeni so bili novi odbori. Za predsednico »Savice« je bila izvoljena tovarišica Marija Breznikova, za predsednika »Zarje« Beno Srebre, za predsednika »Danice« pa Janez Grum. Na občnem zboru »Zarje« in »Danice« so bili med drugim podani tudi tehtni pomisleki, ali naša društva, ustanovljena v dobi vladajočega liberalizma pred tridesetimi ali štiridesetimi leti, še sploh morejo odgovarjati novim potrebam v novem času in ali morda niso potrebna temeljitih reform.

Slovenska dijaška zveza je podala obračun svojega dveletnega dela. Poleg uspešnega notranjega dela nas posebno veseli uspeh Slovenske dijaške zveze v inozemstvu. SDZ je namreč uspešno zastopala in reprezentirala slovensko katoliško dijaško mladino v inozemstvu in to na kongresu Pax Romana v Pragi, kakor tudi na kongresu slovanskega katoliškega dijaštva, združenega v posebni zvezi, ki se imenuje »Slavia Catholica«. Upamo, da bo SDZ tudi v bodoče vestno in odločno izpolnjevala zaupane ji dolžnosti.

Zamenjave slovanskih katoliških akademikov. Kakor smo že poročali, se vrši že več let zamenjava med slovaškimi in slovenskimi akademiki. Slovenski akademik gre za nekaj časa študirat v Bratislavo, Slovak pa pride v Ljubljano. Letos se je posrečilo Slovenski dijaški zvezi razširiti to prakso na Prago in Lublin. Iz Prage je prišel v Ljubljano jurist tov. Jože Hodan, v kratkem pa pričakujemo še poljskega tovariša iz Lublina. Tako tesno sodelovanje bo katoliški stvari in medsebojnemu slovanskemu zblizanju vsekakor v velik prid.

Za doktorja filozofije je promoviral Vinko Brumen, član »Danice«. Čestitamo!

je naravna in neodpravljava ustanova. Ker pa ne sme postati nesocialna, t. j. taka, da bi trenutna razdelitev zasebne lasti izključevala kak del človeštva od dobrin, ki jih ta potrebuje za življenje, sme država zasebni lastnini naložiti socialne dolžnosti. Če pa nastopi jasna potreba, sme in mora država zasebno lastnino na novo razdeliti. Ker je danes zasebna lastnina krivično razdeljena zaradi krivičnega ropanja iz žuljev in krvi delovnega človeka, je jasno, da ni mogoče uvesti boljšega in pravičnejšega reda brez nove razdelitve zasebne lastnine.

Delo in kapital.

Delo in kapital v vzajemnem sodelovanju proizvajata nove dobrine. Zato se mora dobiček deliti med oba po pravičnem razmerju. Pravično pa je tako razmerje, v katerem so interesi dela, t. j. delavca - človeka nad interesi mrtvega kapitala — snovi.

Delo mora biti plačano tako, da se omogoči delavcu in njegovi družini človeka dostojno življenje in da se ustvari možnost, da pride varčen in zmeren delavec sčasoma do posesti lastnega doma.

Delavci morajo dobiti letni plačan dopust.

Delo otrok se mora prepovedati in prepoved tudi izvajati.

Nočno delo se mora prepovedati ženskam in mladeničem do 18. leta.

Delo žen-mater se mora odpraviti z zadostno plačo moža.

Zakon o zaščiti delavstva naj se točno izvaja.

Brezposelnost se mora odpraviti z ustvarjanjem ugodnih delovnih pogojev in delovnih možnosti a) z omejitvijo škodljive racionalizacije podjetij, b) s skrajšanjem delovnega časa.

V podjetjih in pri delu sploh zahtevamo higijenske razmere.

Uslužbenke se morajo zavarovati pred pohotnostjo perverzних kapitalističnih in buržujskih šefov.

Protestiramo proti zlorabljanju vajencev in vajenk za hišne posle.

Socialna zavarovanja vseh vrst naj se uvedejo za vse delovne sloje.

V socialno zavarovanje naj se uvede kot princip za prispevek delodajalcev plačilo po višini obratnega kapitala, ne pa po številu delavcev, kar samo po sebi navaja delodajalce k povečanju racionalizacije, ki družbi ni več v korist.

Kapital.

Anonimne kapitalistične družbe se morajo prepovedati.

Kapital mora priti pod nadzorstvo države.

Dosedanji nepravilčno veliki dobički kapitala se morajo zaseči in uporabiti za dvig gospodarsko najšibkejših slojev, v bodoče pa se morajo onemogočiti.

Izvestna industrija naj se podružabi.

Industrijska proizvodnja za neposredno uporabo namenjenih dobrin naj se prepove in izroči obrtniku.

Tuj kapital ne sme škoditi narodnemu gospodarstvu. Biti mora pod najstrožjo kontrolo.

Surovine se morajo predelavati doma. Izvoz surovin se naj prepove, ker postaja tako država vedno bolj revna na prirodnih bogastvih.

Nov družabni red.

Dane razmere in ustanove se morajo voditi vse v smislu novega družabnega reda.

Temelj in neobhodni pogoj res boljšega družabnega reda je pravna obnova. Zato je vse delo za pravno obnovo najbolj pozitivno socialno delo.

Novi družabni red mora imeti za oblikovalni princip družbe ono naravno udejstvovanje človeka v družbi, ki mu pravimo poklic.

Krščanska ljudska država je oblika bodočega socialnega reda.

Cerkev zmaguje

Veliki teden se v zgodovini Cerkve vedno ponavlja; tolikokrat se dvigne divji krik proti Cerkvi: križaj jo, križaj jo! zdaj v tej, zdaj v oni deželi. Tolikokrat so jo nesli sovražniki v grob in jo slovesno pokopali. Tako Nero, tako Ariž in Focij, tako Luter in Henrik VIII., tako framasoni in danes komunisti. Saj je zgledalo, kot bi bila Cerkev res morala umreti. Rimski cesarji bi jo vendar bili lahko zatrli, pa je niso! Ariž je navidezno tako duhovito dokazal, da Kristus vendar ne more biti hkrati Bog in človek, da bi bila Cerkev morala umolkniti, pa le ni! Luter in Henrik VIII. sta navidezno res nastopila proti korupciji v Cerkvi in »papizem« iz Srednje Evrope skušala iztrebiti, a končno se to vendar ni posrečilo. Voltaire je res razkričal Cerkev z vso francosko duhovitostjo kot »zloglasno« ustanovo, in francoska revolucija je proglasila »pamet« za novo božanstvo ter izročila Cerkev giljotini, a že nekaj let pozneje je upostavil Napoleon Cerkev v starem sijaju.

Modernisti so z vso ostrino in premetenostjo duha dokazovali, da je Cerkev zastarela in da jo je treba reformirati in jo popolnoma prenoviti, a papeži nočejo utihniti in pišejo odločne okrožnice proti novim zmotam. Ni dvoma: Cerkev vstaja vedno znova iz groba. Ko bi bila zgolj vnanja človeška organizacija, čeprav z najboljšim ustrojem, bi bila pač gotovo prej ali slej podlegla. Prav v tem je zmeta njenih nasprotnikov, da Cerkve ne razumejo in ne vidijo njenega notranjega božjega bistva.

Se bolj čudno je, da prav v današnjem času napovedujejo zlom Cerkve, ko za to ni prav nobenega znamenja.

Saj se vedno bolj izkaže, da bo edina prava religija bodočnosti katolicizem. Protestantizem je že bolj sistem etike in modernizma in svobodne diskusije kot religija, pravoslavje je razdejano v razne nacionalne religije, islam se razkrajajo pod vplivi modernih idej o demokraciji, nacionalni avtonomnosti, bramanizem in budizem se skušata okoristiti s krščanskimi elementi in tako se nekoliko poživiti. Kdorkoli je zasledoval zadnje svetovne evharistične kongrese v Avstraliji, Čikagu, Buenos Airesu, Dublinu itd., res ni mogel dobiti vtisa, da je katolicizem v razsulu; nasprotno vedno bolj se osredotoči na oni misterij, ki velja nevernikom kot višek zablode, na sv. Rešnje Telo.

Cerkev navidezno vedno umira, a vedno znova vstaja od mrtvih.

Tudi pri nas so proglašali poborniki kapitalizma Cerkev kot demagoško ustanovo, ki hujska delavce k upor, marksisti in komunisti jo hočejo položiti v grob s kapitalizmom vred, češ da ga zagovarja.

A Cerkev noče ne enega ne drugega! Ima svoje lastno posebno življenje in se drzne obsoditi eno in drugo.

Iz ust Cerkve nam zvenijo besede Boga samega, na njenih rokav, ki jih dviga k blagoslovu, gledamo roke Kristusove, prebodene na križu; kadar odpušča Cerkev v spovednici grehe, spoznamo glas Kristusov: Pojdi in ne greši več; kadar govori vsemu svetu v velikih okrožnicah, spoznamo glas Kristusov: »Pridite k meni vsi, ki ste trudni...«

Kadar gledamo, da padajo tisočletni prestoli Kine, Rusije, Avstrije, Nemčije, da zginjajo »kalifi«

in patriarhi in glavarji protestantskih cerkva, tedaj razumemo, da se Cerkev vedno znova dviga iz groba k novemu življenju in da je večno mlada.

Življenje Cerkve je večni krogotok od rojstva do smrti, od smrti do vstajenja. Vedno znova do-

življa Betlehem, Kalvarijo, vstajenje. Poraja se Cerkev znova med narodi, boriti se mora vedno znova in umirati.

Vsem časom je Cerkev primerna, nikdar ne zastari, vedno znova se ponavlja čudež vstajenja!

Potrebne ugotovitve

o zadnjih dogodkih na univerzi.

Ob zadnjih dogodkih na slovenski univerzi smo se katoliški akademiki odločili proti štrajku, dobro vedoč, da ga hoče tista skupina, ki ga je vsiljevala, izrabiti v svoje politične namene. Ob tej priliki so mnogi naši nasprotniki metali v javnost in med nepoučene tovariše očitke, da so katoliški akademiki proti strokovnim interesom vseh študentov in kršijo študentovsko solidarnost, da so za prejšnjih režimov tudi kat. akademiki štrajkali in da niso pristali na sedanji štrajk zaradi diktata od zgoraj, povzročena po trenutnem političnem položaju.

Očitek, da smo katoliški akademiki proti strokovnim študentovskim interesom, nam je dobrodošel; danes lahko iznesemo dejstva, ki so bila doslej malokomu znana. Mislili smo, da tiho požrtvovalno delo naših ljudi zaleže mnogo več kot vse besedičenje in hvalisanje.

Katoliški akademiki so od ustanovitve naše univerze važna in vidna skupina v borbi za njene pravice. Pri vsakem delu, pri vsaki akciji, v odborih strokovnih društev in v vseh delovnih odborih bivšega Sveta slušateljev ljubljanske univerze najdemo naše odlične delavce. Celotno vodstvo reprezentance na naši univerzi so imeli v letu 1930-31 kat. akademiki. Tudi akademski urad dela, ki se je tako uspešno uveljavil, so vodili naši člani. Bilo jih je malo, zato so morali tem požrtvovalneje prijeti za prevzeto delo. Zato imamo tudi samo mi žrtev tega dela in pokojni Anton Hribovšek molče odgovarja na gornje očitke.

Kar spada v naš čas, je borba proti ukinitvi slovenske univerze, borba za popolno univerzo, za univerzitetno knjižnico, za odpravo šolnin in taks, za novo občo univerzitetno uredbo in za spremembo sedanje tehnične uredbe. Za časa avtoritativnih režimov je večkrat grozila resna nevarnost obstoja naše univerze. Takrat smo katoliški akademiki sklenili z bivšim akademskim društvom »Triglav«, ki se je odreklo bratstvu z »Jadranom« in sprejelo slovenski program, tako imenovano slovensko fronto. Ta fronta je vršila uspešno borbo za pravice naše univerze, dokler ni prišlo do razbitja. Slovensko fronto so namreč začeli izrabljati komunisti, večinoma člani takratnega »Triglava«. Ti so med skupne letake metali vedno svoje, pri neki akciji so izobesili rdečo zastavo in pripravljali transparente s prevratnimi napisi. Morali smo prelomiti s »Triglavom«. Prelom nam je narekovalo naše načelno stališče do komunizma in dejstvo, da je Belgrad utemeljeval svojo namero po ukinitvi univerze s komunističnimi demonstracijami. Od sedaj naprej vodijo kat. akademiki borbo na univerzi kot samostojna skupina.

Ne maramo začeti boja za zasluge pri knjižnici, ugotoviti pa moramo resnici na ljubo, da ob vstopu dr. Korošca v vlado, kljub trditvam prejšnjih merodajnih krogov postavke za ljubljansko knjižnico v predlogu zakona o dvanajstih ni bilo in da je šele delegacija Akademске zveze po posredovanju dr. Korošca dosegla, da so bile anuite sprejete v amandament k dvanajstini! Istotako je delegacija AZ takrat odločno zahtevala odpravo šolnin in taks. Katoliški akademiki so se borili in se bore tudi za druge študentske in splošne narodne zahteve. Če bi se v borbi za knjižnico posluževali marksistične taktike in ob vsaki priliki štrajkali, bi knjižnice še danes ne imeli. Zato si katoliški akademiki pri boju za izpopolnitev univerze in za doseg študentskih stanovskih in socialnih zahtev ne pustimo od nikogar diktirati načina boja, najmanj seveda takega, ki nam le škoduje. Tako je

protistrokovno delo kat. akademikov na slovenski univerzi.

Drugi očitek, na katerega nam je odgovoriti, je ta, da so za prejšnjih režimov tudi kat. akademiki štrajkali. Že zgoraj smo omenili, da smo v borbi za našo univerzo sklenili pakt s »Triglavom«, in sicer 3. novembra 1931. Marksisti so se vtihotapili v naše vrste ter pod izposojeno katol. firmo vodili celo štrajkovne akcije. Začetkoma jih nismo spregledali in, čeprav nepravilno, sledili takim akcijam. Ko so pa te akcije izkoriščali v svoje namene, smo prelomili s »Triglavom«. Akademsko zveza je nato 14. februarja 1933 objavila v »Slovencu« znano izjavo, v kateri poziva v njej včlanjena društva, da zanaprej vztrajajo v boju za ohranitev univerze, saj je že od nekaj tradicija naših društev, da stoje v tej mučni desetletni borbi v prvih vrstah. Nato AZ protestira proti oni skupini akademikov, ki izrablja manifestacije celokupne akademske mladine za univerzo v svoje prevratne komunistične svrhe, protestira proti dvojni morali ljudi, ki izrabljajo neinformirane, v sili pa jim ne nudijo nikake pomoči, marveč morajo žrtve same nositi vso krivdo svojih zapeljivcev, in konča z besedami: »za našo univerzo in samo za univerzo manifestiramo, ne pa za komunizem«. S tem so se kat. akademiki odločili iz načelnih razlogov za samostojen nastop na univerzi, in sicer s pospešeno silo. Od tega časa kat. akademiki ne podpirajo nobenega štrajka in nobenih takoimenovanih masovnih akcij, vrženih med akademsko javnost od v ozadju stoječe rdeče klike. Vse to je bilo že za prejšnjih režimov. V borbi za knjižnico so tudi predlagali štrajk, ravnotako na raznih občnih zborih in sestankih, vse za prejšnjih režimov. Že takrat smo se kat. akademiki iz globoko utemeljenih razlogov izrekli proti štrajku, ker nikakor ne bomo štrajkali za izvestne politične namene ljudi, ki naši univerzi in našemu narodu samo škodujejo. Zato je trditev, da so kat. akademiki za prejšnjih režimov štrajkali, danes pa zaradi trenutnega političnega položaja nočejo, nesramna laž, ki pa ne bo dosegla svojega namena.

Brez dvoma tehniška uredba, šolnine in takse ter neurejene razmere na univerzi zaradi nezadostnih dotacij kruto zadevajo akademsko mladino in moramo borbo za odpravo teh nedostatkov odločno nadaljevati. Zato smo se in se bomo vedno odkrito borili. Misel na štrajk so zanesli tuji elementi na univerzo in skušali na umeten način pridobiti meddruštveni odbor za to. Sedaj pa se nam je zdelo zelo čudno, da je bilo treba misel na štrajk na univerzo šele prinesiti in zanjo šele pridobiti meddruštveni odbor. Po vsem tem nam je bilo jasno, da sta uredba in šolnine dober ščit za namene, za katere je znana skupina uprizorila zadnje dogodke in je te namene pokazala tudi v javnosti: deloma pri zborovanju na univerzi, deloma pa pri kričanju po ljubljanskih ulicah. Vzkliki »dol s krvavim klerofašističnim režimom«, »dol s klerikalnimi psi«, »dol s škofom« itd. izzvenijo pač zelo po strokovnih interesih. In v njih se zrcalijo nameni in scenarjev štrajka.

»Nacionalni« so se izjavili prvotno proti štrajku, kasneje pa so se pridružili levičarjem, češ, spoznali smo, da gre v resnici samo za strokovne interese. Tako zvenijo vse njih izjave po letakih in časopisih. Kakšni so bili »strokovni interesi« levičarjev, smo že povedali. Ko so se pridružili »nacionalni« štrajku, pa je izšel nek drug letak s podpisom »nacionalistični akademiki«, ki pravi, da se

Akademiki in dnevna politika. Zadnje čase opažamo precejšnjo živahnost pri neki skupini ljubljanskih akademikov v strankarskem političnem udeleževanju. Trenotno se ta skupina navdušuje za politiko g. dr. Mačka, čeprav ga ne posnema in ne podpira preveč vneto v vseh njegovih stremljenjih. Tako še nismo opazili, da bi ga posnemala v borbi proti komunizmu.

Kakor poročila »Slovenska zemlja« z dne 15. aprila 1936, je bil 5. aprila v Presiki ob Dravi shod pristašev dr. Mačka. Tam je med drugimi govoril tudi znani visokošolec Kerenčič, ki študira pedagogiko na ljubljanski univerzi.

Češki dijaški in akademski idejni katoliški tisk. Glasilo Češke dijaške zveze (ki odgovarja naši dijaški zvezi) je mesečnik »Jitro«; je to glasilo katoliških srednješolcev. Štirinajstnevnik »Život« velja kot glasilo Češke akademske lige (Česká Liga Akademická). Zastopa moderno linijo radikalnega katolicizma. Češko katoliško akademsko starešinstvo, organizirano v Svato-václovski ligi, je izdajalo doslej list »Přehled«, ki je začel pred nedavnim izhajati pod novim naslovom »Katolík«.

CIE (Confédération Internationale des Etudiants) nudi vsem svojim članom precejšnje ugodnosti pri potovanju po inozemstvu (vozne olajšave, popusti v hotelih, gledališčih, muzejih itd.). V Ljubljani jo zastopa juridično društvo, ki izvršuje vpise in daje podrobne informacije.

SREDNJA ŠOLA

Boje se! Od raznih strani, predvsem pa od naših prijateljev iz srednjih šol smo dobili poročila, da komunisti vehementno razširjajo vesti, da je oz. da bi morala »Straža« na zahtevo škofa zaradi pritiska nekaterih katoliških kulturnih delavcev prenehati. Ker nam je poznano ozadje in namen teh izmišljotin, sporočamo tem potom vsem prijateljem našega lista in pokreta, da so te lažne vesti inscenirane in organizirane z namero, da razrahljajo vezi in porušijo samozavest, ki jo je s svojim nastopom in delom vzbudila »Straža« in njen pokret v vrstah slovenske katoliške mladine. »Straža« je ponosno prejela polno odobravanje pravilnosti njenega dela od merodajne cerkvene oblasti. Pokret »Straže« uživa zaupanje predstavnikov Cerkve in slovenskega narodnega voditelja. Ta dejstva so jamstvo, da smo krenili v pravo smer. — Razumemo sovraštvo komunistov do »Straže«. Toda vedo naj, da so minuli časi, ko je bil strah katoliška bolezen. Stražarski pokret bo s podvojenimi silami nadaljeval s svojim delom v smeri, ki jo je začel: z radikalnim katolicizmom v brez-kompromisni frontalni boj proti rumenemu in rdečemu kapitalizmu za duhovno zdravje in gospodarsko blagostanje slovenskega naroda v jugoslovanski državi.

Prevzvišeni nadškof dr. Jeglič v Kočevju.

Kakor slišimo od drugod, vlada za kočevsko gimnazijo v zadnjem času precejšnje zanimanje. Najlepši dokaz za to nam je nudi praznik 25. marca, ko smo imeli sprejem v kongre-

gacijo. Ta dan nas je namreč obiskal sam prevzvišeni vladika dr. Jeglič, ki je tudi sprejel dijake in dijakinje v kapelici Marijinega doma v kongregaciji. Poteka, sprejema in drugih okoliščin ne bomo popisovali, ker ste to gotovo že brali drugod. Za svojo dolžnost pa smatramo, da podamo tukaj vsaj glavne misli nadškofovega govora, ki ga je pred sprejemom govoril v ornatu — torej kot najvišji pastir — 90 fantom kongreganistom, kajti prepričani smo, da jih ni govoril samo nam, temveč vsemu slovenskemu dijaštvu.

V svojem govoru je prevzvišeni poudaril predvsem tri tehtne misli. Predvsem, je dejal, je v današnjih dneh nujno potrebno, da imejmo globoko vero brez vseh predsodkov, vero otroško vdano. Nobenih dvomov ne smebiti v nas. Ne sme biti med nami omahljivec, kajti v današnjih časih grozi svetu nova kriva vera, komunizem, ki ga je vedno več in zahaja tudi v dijaške vrste. Za dokaz svojih trditvev je prevzvišeni opozoril na dogodke, ki so se dan prej odigrali v Ljubljani pred škofijsko palačo. Komunizem je brezboštvo, ki človeka usužnja, zato se moramo boriti proti njemu z vsemi silami. Ne v komunizmu, temveč v evangeliju je rešitev človeštva. Da bomo pa mogli vzdržati v borbi, moramo iskati poboje in poguma pri studenčih zdravja in moči: v evharistiji. Ta del govora je najvažnejši, kajti sivolasi starček nas je naravnost rotil, da izpolnjujemo to. In verjemite, tovariši stražarji, pretresljivo je bilo videti visokega kneza, kako je ves osivlil z mladostno močjo govoril. Kdor ga je slišal, si je moral utisniti njegove besede globoko v srce. Poslušajte jih tudi vi, dragi tovariši, ki se sami dovolj zavedate resnosti naših dni.

Ob tej priliki moramo pa tudi povedati, kako nesramni so kočevski komunisti. Ni jih sicer dosti, vendar so, tudi med dijaštvom. O njihovi nesramnosti najbolj glasno priča dogodek, ki se je primeril prav na praznik 25. marca, ko smo pred Marijinim domom pričakovali prevzvišenega.

Poleg dijaštva je bilo tam vsepolno ljudi, ki so prišli, da vidijo častitljivega nadškofa. Toliko jih je bilo, da so zavzeli vso cesto tam okrog. Pa ti jo po cesti nenadoma prav demonstrativno primaha nekaj kočevskih »progresistov«, ki se prav cinično zasmihajo, češ: to ste neumni! Srečo so imeli, da jih ni skoraj nihče videl, kajti sicer marsikdo ne bi bil ohranil mirne krvi.

In tem ljudem velja naša borba. Tovariši stražarji, mi smo v tem boju z vami! Veliki praznik nas je še bolj potrdil v tem. Boriti se hočemo za Kristusa kralja do poslednjega diha!

KNJIGE

V morem poplavi prevodov iz svetovne literature je marsikdo težko pogrešal praktičen vadecemec v kraljestvo besedne umetnosti. Zdaj je vendar izšla prepotrebna knjiga. Tiskarna sv. Cirila v Mariboru je namreč izdala 456 strani obsegajoč **Pregled svetovne literature** dr. Fr. Sušnika. Delo, ki krije v sebi neizmerno skrbnega truda, je za nas Slovence važno posebno v dveh ozirih.

nacionalni akademiki pridružujejo štrajku v znak protesta proti sedanjemu režimu, ker »zapira nacionalne študente« in vodi »jezuitsko šolsko politiko«. Poteguje se za one, ki so izdali znahe letake, raztresene na neki ljubljanski gimnaziji in jim je po izrazoslovju in umazani politični vsebini zelo sličen. Zalostno je, če nacionalni akademiki smatrajo to za svoje »strokovne interese«.

Večina slovenskih akademikov se je požrtvalno borila in se še danes bori za izpopolnitev in

Še univerza

Dva dni potem, ko je univ. oblast z neverjetno odločnostjo — s proglasitvijo velikonočnih počitnic — storila srečen konec svojevrstnemu stanju na slovenski univerzi, smo bili po »Jutru« informirani o čudovito podobni veseligrji na belgrajski univerzi; le s to razliko, da je komedija v Belgradu bila zalita s krvjo enega študenta, v Ljubljani pa — hvala Bogu — samo s — hladno vodo in še ta je stekla po neki rdeči kolegi. Bolj važna pa je ta podobnost: kakor v Ljubljani, tako je tudi v Belgradu hotela ogromna večina slušateljev redno delo na univerzi. Tu in tam pa to ni šlo v račune zaključeni mali, toda za brezpogojni prodor odločeni skupini komunističnih agentov. **Predavanj biti ne sme**, če to ne gre s štrajkom, pa mora iti s silo, podkrepljeno s psihološkimi triki o »izdajstvu študentovskih interesov« itd. Posledica enega kot drugega je, da se neopredeljen študent dogodkom umakne in prepusti obrambo univerze in rednega dela na njej — čeprav je zanj strokovna knjiga in seminar edina vsebina akademskega življenja — drugim, organiziranim tovarišem. Tako se je tudi res zgodilo. Filokomunisti so vrgli v javnost krilatice: »Vidite, samo klerikalci so proti štrajku, ker so jim to diktirali od zgoraj« — čeprav je pasivnost neopredeljenega dela dijaštva do vsega, razen do štrajka vsakomur znana. Izgleda, kakor da je tudi univerzitetna oblast na to važno okolnost pozabila, ko bi bilo treba množici dijaštva omogočiti udeležbo na univ. delu — proti kvečjemu 60 tim, deloma komunistično organiziranim nasilnežem in okoli 100 tim njihovim — zavednim in nezavednim — simpatizerjem. Ne samo okoli 350 podpisnikom resolucije z unionskega zborovanja, ki so že sami predstavljali veliko večino nad komunisti in njihovimi zavedenci, temveč še najmanj 500 drugim molčečim bi bilo treba delo na univerzi omogočiti, onim pa, ki so v zaščito časti slovenske univerze

pravice slovenskega vseučilišča in njene mladine. Uspeh te pametne in dosledne borbe je obstoj vseh petih fakultet in gradnja vseučiliške knjižnice. V tej borbi so nam rdeči komisarji najmanj 15-krat vsiljevali štrajk. In če bi jim slovenski akademiki šli na lim, bi danes najbrž ne imeli več ne tehnične, ne medicinske fakultete, da ne govorimo o knjižnici; vseučilišče samo bi bilo v nevarnosti, le Moskva bi beležila 15 štrajkov v Jugoslaviji več.

morali prevzeti dolžnosti, za katere odgovarjajo univ. oblasti, pa prihraniti izgubljenih 14 dni. Toda to se ni zgodilo...

Mi smo storili svojo dolžnost. Spoznali smo pravočasno prave namene minule epizode. Postavili smo fronto proti naročenim izgredom. Informirali smo javnost, ponovno smo postavili na rektorat zahtevo po zaščiti rednega dela. Belgrajska ponovitev dogodkov z naše univerze nas še bolj potrjuje v pravilnosti presojanja položaja z naše strani:

Tu gre za nedvomen diktat skrite klike. Slovenski študent nima časa 10 let pohajati po univerzi, še 4 leta komaj preživi. Agentom kominterne se ne mudi nikamor; ne študirajo, ne instruirajo. Njihov poklic je agentura, organizacija masovnih akcij, prenašanje letakov, angažiranje deklet za rdeče posle proti znanemu sovjetskemu plačilu itd. Vsega tega ne dela idealizem, temveč nekaj začetne pubertetne romantike, ki jo kmalu zamenja demonško sovraštvo, kupljeno s sovjetskimi červonci! Štiriletno opazovanje in izkušnje so nam to izpričale.

Proti tej kliku, ki nima ničesar skupnega s težkim položajem slovenskega delovnega ljudstva, postavljamo neizprosno fronto borbe. Če prideš k njim z resnico, te udarijo, če se jim približaš z ljubeznijo, te smešijo. Le če stopiš predenj, odločnejši od njega, bolj borben kot on, pripravljen na boj do konca — boš zmagal. Z vsako drugačno »taktiko« zmagajo — oni.

Prav nič niso simpatični tisti, ki zavirajo in rahljajo udarnost in odločnost naših vrst s »taktiko« debatiranja in razpravljanja z njimi ali celo s pristankom na štrajk. To je tista miselnost, ki bi najrajše videla, da bi hudič in Bog sklenila kompromis — radi »ljubega miru«, kajti sicer je nevarnost, da se še komu skrivi kak las...

Hidra kapitalizma

Iz naše krvi izjet dobiček roma v tujino — izgube plačuje naš mali človek.

Upravni odbor družbe borskih rudnikov je predlagal za občni zbor te družbe, ki se bo vršil 14. maja, izplačilo povišanih dividend, in sicer 160% na prvorazredne in 157% na osnovne delnice. Čisti dobiček francoske družbe borskih rudnikov je znašal v preteklem poslovnem letu 87 milijonov dinarjev. Leta 1933 je plačala francoska družba borskih rudnikov le 2.7 milijona dinarjev, leta 1934 pa le 6.4 milijona dinarjev davka naši državi. Kljub temu, da je bil davek te družbe povišan, znaša vendar le 9% čistega dobička, dočim znaša davek naših domačih družb 50% in še več.

Borska družba bo plačala za leto 1935 skoraj 100 milijonov Din, od tega bodo dobili francoski delničarji okrog 80 milijonov! Tako ogromno bogastvo naše dežele ropajo tuji kapitalisti v obliki visokih dividend. Tuje kapitalistične družbe se množe v naši domovini, a iz previdnosti imajo sedež v tujini. Skoro deset naših univerz bi se lahko izdržalo z denarjem, ki v ogromnih milijonskih vsotah roma v žep tujih inozemskih brezdelnih delničarjev! Od leta 1922 so francoski kapitalisti odnesli iz naše države samo od borskega rudnika

skoro celo milijardo dinarjev, a kapitala so dali samo desetino.

Do naravnost poraznih zaključkov pridemo, če primerjamo dobičke francoskih delničarjev z našo plačilno bilanco s Francijo. Ves naš izvoz v Francijo je namreč znašal v letu 1935 samo 62.8 milij. dinarjev, ki zdaleka ne zadostuje niti za kritje dividend, tantjem in provizij francoskih delničarjev pri družbi borskih rudnikov, da raznih drugih aktivnih družb s francoskimi delničarji v naši državi niti ne omenjamo. Kar je še huje, pa je to, da mora naša država to ogromno vsoto plačati francoskim delničarjem v devizah, namesto z izvozom našega blaga. Poleg vsega tega pa znaša uvoz francoskega blaga k nam dvakrat toliko kot naš izvoz v Francijo.

Družba borskih rudnikov tudi ne mara izvažati borskega bakra v Češkoslovaško, ki bi želela naš baker; brani se namreč pred tem, da bi se to izvozno blago kompenziralo v medsebojnem obračunavanju z našim uvozom iz Češke.

Ze površno nametane številke, ki smo jih povzeli po dnevnem časopisju, nam kažejo strahovite

posledice pohlepne kapitalizma v vsej ogabnosti. Naši ubogi rudarji pa ob suženjsko sramotnih plačah kopljejo to bogastvo za tujce, ki se v svoji brezdelnosti mastijo kje daleč v tujini. To so številke, ki so dostopne javnosti, kdo pa more vedeti, koliko kapitala in zlata v bakreni rudi je romalo drugam?

Ravno tako ne smemo prezreti devetdesetmilijonskega primanjkljaja avstrijske zavarovalne

družbe »Phönix« v naši državi. To izgubo mora utrpeti naš mali človek, dočim vsi dobički tujih kapitalističnih družb na naši zemlji romajo preko mej v inozemstvo.

Čut pravičnosti, odločen odpor proti hijenskemu kapitalizmu in naš narodni ponos nam narekujejo, da na vso moč protestiramo proti temu nečloveškemu početju in apeliramo na naše oblasti, da odpravijo te krivice.

SSSR 1936

V 361. številki francoske socialne revije »Dossiers de l'Action Populaire« je izšel zanimiv članek Aleksandra Marca o političnem položaju Sovjetije v letu 1936. V izvlečku hočemo posneti nekaj misli iz tega članka.

Rusko politiko do mozga prevevajo zunanje-politične skrbi. Od vsah strani obdaja Sovjete sovraštvo. Nemčija in Japonska čakata na ugodno priliko za napad. Ni ga v ruski javnosti kongresa, zborovanja, predavanja, kjer bi se ne poudarjala zunanje-politična nevarnost. Napadi na zunanje sovražnike so silno ostri. Hitlerja označujejo za »krvavega in degeneriranega bandita«, Japonce za »uboge v duhu«, »rumene gangsterje«, »svinje«, itd. Sovjetski šefi kljub stalnemu poudarjanju nepremagljivih sovjetskih sil trepetajo pred to dvojno nevarnostjo, pritiskajočo na Evrazijo. Oni vedo, da sta vstajajoči sili tretjega carstva in kraljestva solnca najmočnejši med militarističnimi silami in da ti sili lahko prekrižata sovjetske račune. V strahu pred neizogibno vojno jih vodi samo ena misel: kako si v mednarodnem svetu zagotoviti podporo velesil

Sovjeti računajo na francoski »strelodiv«.

Danes gledajo sovjeti v francoski armadi največjo garancijo sovjetske zapadne fronte. V tem je zunanje-politična pomembnost sovjetsko-francoskega pakta. Ta naj bi jim tudi posredoval garancije Poljske in Male zveze. Sovjetski napadi na francoski maloburžujski individualizem so prenehali. V zvezi s Francijo se upajo Sovjeti izmuzniti skupnemu udarcu Nemčije in Japonske. Mobilizacija 70 nemških divizij bo pomenila veliko nevarnost za Francijo in bo povzročila neizogibno francosko mobilizacijo. Sedaj pa si bodo morali Nemci najprej kriti hrbet ob ogroženem Renu in ne bodo mogli napasti Sovjetske unije. Glavni udar nemške sile bo morala občutiti Francija.

V slučaju nemško-francoskega zblizanja se ti sovjetski upi podro. Zato je treba vsako prijateljstvo med tema sosedoma onemogočiti, prenehati z napadi na francoske »kapitalistične lakaje«, kot so Herriot, Pierre Cot, Flandin, Daladier. Francoska komunistična stranka mora po moskovskih navodilih voditi izrazito francosko nacionalistično politiko in ne sme napadati militarizma.

Apoteoza evrazijskega Führerja.

V sovjetski notranji politiki narašča moč centralistične diktature. Stalin, tovariš Stalin postaja vedno močnejši diktator. Kult evrazijskega Führerja zavzema vedno širše dimenzije. Kino, teater, časopisi, govori služijo apoteozi njegovega imena. On je najvišji svečenik, oče narodov, diktator, najvišji sodnik, edinstven pisatelj, nezmotljiv prorok, pravi solnčni mit. Vsak govornik mora imenovati njegovo ime, aplavzi njemu v čast ne smejo trajati pod pet minut.

Boljševizem goji šovinizem in agresivnost.

Ruski fašizem na pohodu.

Sovjeti dan za dnem vstopajo v glave ruskih množic, da je sovjetska Rusija avantgarda svetovne civilizacije. Ona ustvarja bodočnost, napredek, znanost. Na staro Evropo gledajo s pomilovanjem in niti malo ne podvomijo o svoji superiornosti.

Na drugi strani sovjetski voditelji stalno opozarjajo ruske množice na »bele bandite«, ki se, »pijani svete rdeče proletarske krvi« pripravljajo na zrušitev sovjetskega paradiza. Tisti, ki so pred krat-

kim zatrjevali, da proletarci nimajo domovine, so mahoma skočili v drug ekstrem; proglasili so za vse obvezno dogmo ruskega patriotizma. Ruska domovina, »rodina«, je os nove politične grupacije z nacionalnim Führerjem Stalinom. Skrajni nacionalizem je postal temelj stalinizma. Dosedanji internacionalizem je izpodrinen po supraetističnem idealu evrazijskega nacionalnega socializma. Zveza sovjetskih republik je uradno federalistična, praktično pa ima prvo in edino odločujočo vlogo ruski moskovski center.

Država je zapovedala krepost in veselje ...

Stalinova moč je neomejena. Njegovi »ukazi« se morajo brezpogojno izpolniti. Da bi preprečil nadaljno bedo sovjetske družine in omejil posledice moralne razrvanosti, je izdal ukaz o »humanizmu« in »kreposti«. Izvajati ga mora državni birokratični aparat. Ker so se »življenjske razmere« izboljšale in je postalo življenje veselo, je Stalin zaukazal splošno veselje. Moskva je dobila karnevale veselja, vse mora biti veselo, veseli filmi so na dnevnem redu, smeh je postal znak politične lojalnosti.

Stalin se dobrika neorganiziranim in razpušča stare boljševiške kadre.

Stalin se hoče počasi znebiti tihega nadzorstva boljševikov. Nepričakovano je izdal apel na boljševike izven stranke, da bi se tesneje oprl na ruske mase. Trimilijonska proletarska stranka mu je postala preozka v deželi uradno ugotovljenih 50 milijonov proletarcev. Tako se je moglo zgoditi, da so bili deležni posebnih privilegijev neorganizirani, dočim je bilo precejšnje število starih boljševiških organizacij razpuščeno.

Diktator obljublja demokracijo ...

Boljševiki se približujejo ostalim zapadnim demokracijam in hočejo v zvezi z njimi osnovati »mednarodno protifašistično fronto«. Za zdrav razum pa je težko razumljivo, kako more voditi protifašistično fronto največji fašistični diktator. Zato napovedujejo povratek v demokracijo. Stalin obljublja sistem splošne volilne pravice (sedaj volijo le komunisti) ter direktne in tajne volitve. Ali bodo dobili volilno pravico tisti milijoni, ki so sedaj proglašeni za veleizdajalce? Bomo videli. Nova ustava bo po Stalinovih izjavah »najdemokracijnejša na svetu«, tako demokracijna, da bo smela obstojati še vedno samo boljševiška stranka, le da se bo na njenih listah lahko več kandidatov trgalo za glasove. Ali ni ta sistem podoben hitlerjevskim plebiscitom?

»Demokratske reforme« pomenijo ojačenje diktature.

Timeo Danaos... Kako naj se nenadne napovedi demokratskih svoboščin strinjajo z naraščajočimi simptomi politične centralizacije in diktature? V vaških in obratnih sovjetih izvoljeni delegati, ki volijo zastopnike v centralni komite, so še vedno v stiku s strankinim članstvom in kolikor toliko od njega odvisni. V novem »parlamentarnem« režimu pa bodo izvoljeni poslanci, ki bodo stalno bivali v centru, daleč od ljudstva in bodo prišli pod neposredni vpliv vsemočnega diktatorja, ki hoče tako le ojačiti svoj despotizem.

Ta bežna slika nam vsaj malo osvetli pogled na novejšo politično dogodke v Sovjetiji ter njene diktatorja, ki se že v velikih ovinkih izogiblje dogmačnih marksističnih nauk. Manjka pa nam še gospodarska in socialna plat te zanimive evolucije.

Prvič: pisana je z vidika katoliškega svetovnega nazora. Drugič: slovanskim literaturam, ki v tujih tovrstnih pregledih (primerjaj Henschenke - Klubund, Welllitteraturgeschichte) ne pridejo zadovoljivo na svoj račun, je posvečena vsa pažnja. Razpored snovi gre v tej smeri: orient, antika, krščanstvo, renesanca (do str. 170), naša doba (do 428). V tem zadnjem razdelku so na straneh 173-261 obdelani (od romantike dalje) Rusi, Ukrajinci, Belorusi, Poljaki, Čehi, Slovaki, Lužiški Srbi, Slovenci, Hrvati, Srbi, Bolgari. Pri važnejših pisateljih so poleg naslovov najznačilnejših del kratki, a sočni vsebinski izvlečki (Shakespeare, Dostojevski...), kar daje knjigi veliko pestrost. Za pregledi posameznih dob oz. narodov je omemba literature in seznam prevodov v slovenščino, pri Slovincih seveda narobe. Pod črto je na str. 78/9 omenjen tudi Index Romanus s seznamom novejših prizadetih del, dalje državni, zlasti boljševiški, hitlerjevski indeksi; na str. 194/5 pa seznam Nobelovih lavreatov od 1901 do danes. Zgledi, kako avtor karakterizira literate: »Sergéj Jessénjin (1895 Konstantinovo v rjazanski guberniji — 1925 Ljeningrad), pesnik ruske vasi, ki je o kmetem carstvu sanjal, lirik imaginist, ki je od revolucije navdušen v mesto prihitel, pa mu je kri izpilo in tla izpodneslo z omotičnim, američanskim tempom svojim. Slovita plesalka Isadora Duncan (1878—1927) si ga je, rovtarja mladega in naturnega, za moža vzela, z njo je v Ameriki bil, pa se strl v Ljeningrad vrnil, z banditi špirit pil, vlačugam pesmi bral in si — kmalu potem, ko se je z vnučkinjo L. Tolstega oženil — sam končal življenje« (str. 196/7). »Felix Timmermans (1886 Lier —...), ki mu je oče po vaseh čipke prodajal, živi s številno družino idilično življenje v domačem mestu. Pripovednik je slikar, veren in katoliški, veder in radosten otrok božji« (341). »Gabriele d'Annunzio, z navadnim imenom Rapagnetta (1863 na Jadranskem morju, doma v Pescari —...), pesnik in politik, med vojno letalski častnik, ki je l. 1919 prisvojil Reko Italiji, Mussolinijev »knez Snežniški«, narodni junak, ki živi čudaško življenje ob Gardskem jezeru, sit vsega razkošja, ki se ga je na pretek naužil, vseh slasti, ki jih more bogastvo nuditi in ki jih pozna stare amandi, spokornik na stare dni. Bleščee mu je jezik in čudovito pojoe, kakor hlepeči zublji rdečih ognjev mu drgečeje strasti, lačne življenja in uživanja, in trudne in opejane se bičajo s perverzimi mukami in dražijo s trnjem mistične askeze« (str. 406/7). Med tekstom je 16 umetniških prilog, ki kažejo najpomembnejše besedne umetnike, med njimi tudi Cankarja. — Knjiga je sicer draga (vez. 95 Din), vendar naj cena ne ovira nakupa. Kdor se hoče preko ozkih mej domovine razgledati po leposlovnem in filozofskem slovstvu, ne bo mogel biti brez tega pregleda. Avtorju in založnici se najlepše zahvaljujemo.

»Osnovne črte iz književne teorije«, ki jih je napisal dr. I. Pregelj, so važna in potrebno dopolnilo Pregledu svetovne literature. Pisec v svojstveno sočnem in preglednem slogu obravnava epično pesništvo, liriko, dramatik in prozo. Pri tem

Česká Liga Akademická stopa v 30. leto delovanja

se naslanja na primere iz domače in tuje književnosti, ki so srednješolcem (njim je knjižica v prvi vrsti namenjena) iz šolskega čtiva poznani. Zadnji razdelek pa vsebuje snovno pregledna vprašanja in odgovore, ki se tičejo prvih štirih smeri literarnega ustvarjanja. V glavnem je Pregelj ponatisnil tovrstno razpravo iz Mentorja 1933/34, pridal je le nekatera pojasnila. Knjižica bo kot priročnik, ki obsega 112 strani in stane 24 Din, dobro služila ne le srednješolcem, marveč tudi vsem drugim, ki se hočejo površno seznaniti z osnovno književno teorijo.

Boljševiška mladina. Spisal dr. Ivan Ahčin. — Fantovska knjižnica, zv. 1. Izdaja konzorcij Kres v Ljubljani. V navedeni brošuri podaja pisatelj razmere, v katerih živi ruska mladina, ki jo je oblikoval boljševizem. Ker je boljševizem, smatrajoč družino za meščansko iznajdbo, poudarjal sodobno ljubezen, je moral razbiti družino. Zakon se še kvečjemu registrira, cerkvena poroka je prepovedana, ločitev zakona je možna, če to zahteva ena oseba. Nezakonskih mater in nezakonskih otrok ni več, priležništvo je legalizirano in pravno z zakonom enakovredno. Družina sovjetom ni potrebna. Mož in žena se hranila v menzi, otroka prevzame državni vzgojni zavod ali pa ulica. Vzgoja je monopol države in se vrši dosledno v materialističnem boljševiškem razrednem duhu. Otroke silijo, da ovajajo starše, Boga in misel nanj ruvajo s satansko vztrajnostjo in hudobijo iz mladih src. Mladinske kom. organizacije (oktoberski otroci 8—11 l.; mladi pionirji 11—16 l.; komsomolci 16—23 l.) uživajo posebno skrb boljševizma in so udarna četa komunizma. Rdeča armada ima poleg vojaških vaj še dnevno politična predavanja. Šolstvo je v službi boljševiške ideje od osnovne šole do univerze. Sadevi se kažejo: nemarnosti in podivjanosti toliko, da se komunisti boje setve, ki so jo sami želi. Oglašajo se glasovi po vzpostavitvi družine itd., a storilo se zaenkrat še nič ni. Le narava se upira in molimo, da bi naravo podprla še milost.

*

DROBNI POGOVORI

K. J. Črtica »Pred konferenco« ima mnogo začetniških slabosti. Jezik je sicer dober, tudi fabula morda ni nemogoča, čeprav je precej narejena, tvoja osebna antipatija do matematike lahko upravičena in razumljiva — vendar ni pravega konca. Ali si pisal kar tako — kot nekako klofuto protekciji — in znabit olajšal svoj gnev? Po mojem bi moral profesorja in njegovega zaupnika duhovito osmešiti, ne pa v razredu uprizarjati protimatematično revolucijo. Kljub vsemu bi zgodba z drugačnim, bolj estetskim zaključkom zaslužila beli dan v Straži. Boš predelal? Ne izgublaj korajže!

J. M. »Tujski promet« hoče biti satira, žal pa je osrednji dogodek (prihod gospode in bantanje za jagode in tvoj edelvais) premalo poudarjen. Preveč govoriš o raztrganih čevljih in svojem praznem žepu, to se pravi — preveč se rineš v ospredje. Bodi bolj opazovalec kot izpovedovalec! Kesneje bomo morda nekaj črtali ali spremenili in če bo s tem zgodba

Česká Liga Akademická, najstarejše in največje društvo čeških katoliških akademikov, se pripravljajo, da v bližnjih dneh proslavi 30 letnico kulturnega in organizatornega dela.

Spomladi l. 1906. se je zbrala skupina mladih načelnih akademikov in ustanovila društvo z namenom, da bi združila v svojih vrstah vse katoliške slušatelje praških visokih šol na principih katolicizma in jih vzgajala v odločne značaje za bodoči poklic in za voditelje naroda. Društvo je vzgajalo in vzgaja svoje člane tako, da tudi v svojem poklicnem in političnem življenju ne pozabijo na Boga, ampak, da imajo vedno pri svojem delu pred očmi ideal katolicizma in katoliške rešitve vseh problemov. Razen tega pa je društvo tudi skrbelo za gmotni prospeh svojih članov, kajti večina »ligistov« izhaja iz revnejših slojev. Liga je ustanovila podporni fond, ki je omogočal revnejšim članom študij. Vire je črpal iz podpor, ki so jih akademiki zbirali med katoliškimi meceni, deloma pa jim je preskrbela instrukcije.

ČLA pred vojno in med njo.

Društveno življenje je kmalu vzbrstelo in že po treh letih je lahko s ponosom kazalo na svoje delo. Predavanja, ki so obsegala vse aktualne probleme od religioznih, splošnokulturnih do gospodarskih in socialnih, so očitovala izrazito katoliško in narodnostno usmerjenost ligistov. Gojili so medsebojne članske stike, stike z ostalimi idejno sorodnimi organizacijami študentov v Pragi, kakor tudi izven nje. Še pred svetovno vojno je priredila Liga več ekskurzij v tujino, n. pr. v Francijo, Nemčijo, Nizozemsko, v Varšavo, Krakov in Zagreb. Po vzgledu letnih katoliških univerz so bili ustanovljeni počitniški tabori, kjer so dobili člani odgovor na vse probleme iz verskega in kulturnega življenja. S svojim delom si je Liga pridobila priznanje doma in v inozemstvu. Uveljavila se je tudi v družabnem življenju in njeni tradicionalni plesi se štejejo med najlepše praške plesne.

Organizacijska in kulturna delavnost se je nemoteno razvijala v delu in številu članstva do svetovne vojne. Svetovna vojna je Liginu delo težko prizadela. Večina najboljših delavcev je morala oditi v vojno. Toda tudi iz bojišča izza zakopov so se tudi v legijah spominjali svoje Lige in vzpodbujali one, ki so še lahko ostali doma, naj krepko nadaljujejo z delom. In tudi med vojno, čeprav je življenje v društvu nekoliko prenehalo, je Liga vzdržala in razmeram primerno uspevala. To narodno, domoljubno mišljenje, ki ga je propagirala Liga, je bilo tedanji avstrijski vladi trn v peti. Zaznamovala jo je v indeks politično nezanesljivih in protidržavnih društev. Ko je svetovna vihra prenehala in ČSR zaživela svobodno življenje, so se vračali člani Lige, ki so najhujšemu ušli. Polni veselja in hrepenenja po zopetnem društvenem udejstvovanju so se vrnili, a trpko razočaranje so doživeli. Dolgo vojno trpljenje in kriza so zelo poslabšali versko življenje, zmote in napadi na Cerkev so se množili, nevera se je širila med inteligenco in narodom.

V objemu dveh kapitalizmov

Rusija je letos obhajala osemnajsto veliko noč po revoluciji. Mesto velikonočnih zvonov je tulilo nekaj siren. Rdeči so zmagali, osemnajst let že vladajo. Množice pa še škripljejo z zobmi, še stiskajo pesti. Kmetje so brez zemlje, delati morajo za druge. Delavstvu pešajo moči. Pravijo mu, da vlada, pa je vladano. Komunistom se dobro zdi: oni odločajo o

ČLA po vojni

To so bili najtežji trenotki v Liginem življenju. Člani so se zbirali redko in skoraj za zaprtimi vrati študirali in debatirali o svojem največjem sovražniku, proti neveri in zmotam. Njihov vedno zvesti oče in skrbnik — nadškof dr. F. Kordač jim je vlivljal novih sil in upov na lepšo bodočnost, čeprav častitljivemu starčku pri premišljevanju na preteklo življenje, ki je bilo polno razmaha in delavnosti, krvavi srce.

Toda božji blagoslov ni izostal. Notranji verski prerod vrača ljudem zopet Boga in katolicizem se uveljavlja v javnosti. Tudi Ligin članstvo stalno narašča in javnost zopet zaznava Liginu delovanje. Liga zopet posveča vse svoje sile, da bi njeno delovanje rodilo tolike uspehe kot v preteklosti. Zopet se prirejajo kulturni večeri, predavanja o vseh sodobnih vprašanjih, o katerih informirajo članstvo kapacitete s političnega in znanstvenega sveta; počitniški tečaji so zopet obnovljeni, iščejo in vzdržujejo se vezi z ostalimi katoliškimi društvi v domovini in izven nje. Vse delo pa družijo verska misel in skrb za notranji prepород. Bivši nivo dela se dosega in krivulja delavnosti se stalno dviga.

Ko se je organizatorična delavnost v prvih 10 letih svobodne ČSR svobodneje razvijala, ima že svoje »celice« (buňky) in svoje zavedne člane v vseh fakultetnih društvih in v javnem življenju. Razen tega je svetu že znana vrsta pomembnih starešin (n. pr. — minister dr. Nosek in še drugi), ki zasledujejo tudi v javnosti Liginu načela. Pri narodnih slavnostih nastopa med zastopniki akademskih društev tudi Liga.

Liginu delovanje vključuje tudi inozemstvo. Njene ekskurzije so obenem tudi reprezentančnega značaja za državo in posredujejo zблиžanje države z inozemstvom. Letos pripravljajo izlet v sv. deželo in v Egipt, program za bodoče pa je tudi izlet v Slovenijo, da spoznamo lepoto vaše domovine, da skupno z vami manifestiramo za dejavni in dosledni katolicizem ter navežemo ožjih stikov tudi z vami.

V marcu letos je poklical k sebi predstavnike Lige — poznal jih je osebno s kongresa Pax Romane — prezident republike dr. Edvard Beneš. Povedali so mu, da ostane ime ČLA vedno spojeno s prepородom češkega katolicizma in da bodo Ligin člani sledili trem generacijam, ki so že iz Lige izšle in so se takoj sprva postavile v boj kot neustrašni borci za pravice katolicizma v Češkoslovaški in so dosegle, da ima katolicizem tako zvišeno vlogo v naši demokraciji. G. prezident je v odgovoru izrazil veselje nad delovanjem ČLA, ki ga zasleduje s polnim zanimanjem. Pohvalil je prizadevanje za poživitev češkega katolicizma kot je delala in dela Liga. Poudaril je nujnost religioznega duha za nrayno vzgojo naroda in državljanov kot osnovni del naše demokracije in zgodovine. Pohvalil je tudi naše delo, kolikor se nanaša na inozemstvo in izrazil željo, da se pokret našega katolicizma uvrsti v tabor svetovnega katolicizma.

In zdaj v vigiliji Liginega jubilejnega tedna želim svoji mili Ligi odtod, ko bivam med tovariši bratskega naroda, krasno proslavo njenega jubileja in obilo uspeha v njeni nadaljnji delovni misiji med mojim dragim narodom. OAMDG.

S. C. — Hodan.

Boga, ne duhovnikove tolažbe. Snov je vse. Rdeči komunistični kapital neusmiljeno vlada, izžema, rop, ubija. Rusija...! Pri nas delavcem pravijo, da je tam njih vzor, rešitev, raj... Ha, batjuška, rdeči kapital! Za njim se plazi senca denarnika žida. Reži se, zapadnemu rumenemu bratu mežika... Kapital tu, kapital tam; izkoriščanje tu, izkoriščanje tam; trpljenje tu, tam. Eno ozadje z dvema obrazoma. Tu delavce krotimo, pravimo jim, da so na vladi, tam jih ščuvamo k upor. Naj pokončajo naše nasprotnike, pristaše tesarjevega sinu — njega smo že davno križali — kapital naš bo na varnem.

Zapad.

Kriza nas stiska. Dela ni. Brezposelnost nam pouziva energije. Ni denarja za stanovanje, hrano, obleko. Družinsko življenje delavčev je v nevarnosti. Kdor dobi delo, mora delati na pol zastonj. Kmet nima več za sol, za vžigalice. Nekateri — malo jih je — imajo vsega v izobilju, preveč. Inteligenca ne najde zaposlitve. Nemir se loteva človeških src. Kapitalizem, stokrat prokleti kapitalizem! Zlata internacionala krčevito drži. Kje je pravica, kje ljubezen?! Kje je človek? Prikrade se rdeči rovar, za Moskvo žanje, novo suženjstvo seje. Zopet za denar, zopet hlapeci.

Vzhod.

Na vsem Krimu ni nobenega svetišča več. Na Solovječkih otokih desetisoči v verige okovani sovjetsko svobodo uživajo. Milijoni trpe in gladujejo v pregnanstvu. »Delavski režim je pregal in uničil že nad tri milijone ruskih kmetov. Ruski kmet sme imeti do dva hektara zemlje, dve kravi in dve svinji. Vse je visoko obdavčeno.

Poklicno-stanovski družabni red v srednjem veku

Ideja poklicnega stanu ne more postati tvorna v družabnem življenju, dokler je človeštvo ne sprejme v svojo miselnost. Da pa jo je sprejelo, je bilo potrebno mnogo dela, ki ga je izvršila Cerkev. Plemstvu po rojstvu je postavila kot protiutež plemstvo krepotnega življenja in vedno poudarjala dolžnosti nadrejenih do podložnih. Ko je humanizem sekulariziral idejo svobode in enakosti, sta prodrli v vse življenje, toda možnost za to je pripravila Cerkev. Prava revolucija se ni izvršila šele 1789, ampak že, ko je krščanstvo dalo življenju in delu nov smisel. Delo, tudi fizično v izvrševanju poklica, je postalo pravna krepot. In prav dvig dela v pravno sfero je zavrl mnogo izrabljanja od strani nadrejenih. Vsa vzgoja krščanstva je šla v tej smeri, da vzbudi poklicni etos. Poklic je posredno od Boga določena življenjska naloga in izvrševanje le-te spada v pravni red. Vsakdo ima svoje poklicno delo, ki ga mora vršiti v korist družbi. Počasi a stalno je pridobila poklicnostanovska misel, a normalni razvoj je prekinila revolucija.

Preizkusni kamni poklicnostnega reda so sodelovanje, zavest skupne dolžnosti in skupne odgovornosti.

Srednji vek se je povzpел do zavesti, da vsakdo s svojim delom pomaga skupnosti. Tako so sprva nekoliko postrani gledali trgovce, češ, da se pri njih mnogokrat pojavi neredno teženje po dobičku,

Na univerzi se ustanavlja akademska protituberkulozna liga. Ze nad pol leta se vršijo priprave; toda zaradi raznih ovir se še ni mogel vršiti ustanovni občni zbor. Sedaj pa upamo, da bomo v kratkem prišli tudi preko tega.

Največja nevarnost za naš narod je vsekakor tuberkuloza, saj spravi v grob v naši državi vsako leto 40.000 do 50.000 ljudi in to največ v dobi od 20 do 30 leta. To je pri inteligenci ravno v aka-

Tujcem kažejo boljševiki Potemkinove vasi.

Velik moskovski delavski center Bogorodskoje z 61.000 delavci nima nobene bolnišnice.

Center Sibirije zopet gladuje. Po cele dneve ni kaj za pod zob. Ko se izve, da pride pošiljka s kruhom v vas, čakajo dolge vrste ljudstva ure in ure v najhujši zimi, da pridejo na vrsto.

Stahanovstvo zaslužuje delavstvo.

Moskovska vlada znižuje delavske plače.

Ukrajina kriči po svobodi.

Množijo se atentati na komunistične voditelje. Ker je o takih dogodkih precej govorjenja, poročajo o tem ali onemu slučaju sovjetski listi, češ, o vsem se svobodno govori in piše, kar ni napisano, je laž. Tako med drugim poročajo, da je delavska množica v Leningradu s kamenjem napadla tajnika leningrajskega komiteja komunistične stranke in znanega boljševiškega agitatorja Ugarova, vozečega se v avtomobilu. Šoferju se je posrečilo spraviti voz v polno brzino in uiti.

V Sovjetiji vlada najstrožja tiskovna cenzura.

V Sovjetiji se množijo delavski štrajki.

V Orehovu — zujevski oblasti, centru ruskih tekstilnih tovarn, so razpustili tri strankine komiteje, ker so njih člani napadli nekega stahanovca.

V Vinicki oblasti so bili veliki delavski neredi, ker so komunisti zahtevali od delavcev 24—27 urno nepretrgano delo v sladkornih plantažah.

Pri delavskih štrajkih se ruski delavci sami pogajajo z rdečimi ravnatelji in kljub strogim kaznim odločno odklanjajo vsako posredovanje strokovne rdeče delavske organizacije (profsojuz), v kateri vidijo le državno sredstvo za izžemanje delavcev.

In še in še...

ko pa so spoznali velik družabni pomen trgovskega stanu, so ga priznali za družbi koristnega. Pri reševanju razmer med podložniki in gospodarji so poudarjali medsebojno povezanost (vicissitudo ali socialis amicitia). Občestveno, organsko pojmovanje družbe pa je bilo zlasti po zaslugi pojmovanja Cerkev kot mističnega Kristusovega telesa splošno razširjeno in se je razširilo tudi na socialno polje.

Izredna poostritev družabnih nasprotstev proti koncu srednjega veka je kazala, da izbruhne socialna revolucija. Za enkrat je nastopil absolutizem, ki je vzel stanovskim zastopstvom/vso moč. V Franciji so bila socialna nasprotstva najbolj kričeča. Izbruhnili je revolucija. Abbé Sieyès je uvedel princip kvantitete. Odloča volja večine. In leta 1791. je pokopalo vsako sled za stanovsko ureditvijo.

Francoska revolucija je zamajala tla vsej Evropi. Toda nova razočaranja so pokazala, da je edino poklic s svojim individualnim in socialnim značajem zmožen tvoriti most med posameznikom in družbo ter zagotoviti uspešno socialno sožitje. Danes stoji staro vprašanje zopet pred nami in zdí se, kakor da se uresničuje beseda Görresova († 1848, prvobornik kat. gibanja na Nemškem) iz l. 1818: »Stanovi so končno tisti politični elementi družbe, ki ostajajo pri vseh spremembah neuničljivi in se vedno znova v novi obliki sklapljajo.«

APL

demskih letih. Pobijanje jetike ni samo socialno-zdravstveno vprašanje, ampak tudi ekonomsko in nacionalno. Druge države so to že zdavnaj uvidele in vodijo sistematično organiziran boj proti tej bolezni. Tisoči dispanzerjev in sanatorijev v Italiji, Nemčiji, Danski in drugod nam to dokazujejo. Pri nas skoro o vsem tem ni ne duha ne sluha. Zato pa tudi umre za jetiko letno v Jugoslaviji 40.000 do 50.000 ljudi, torej približno 30 na 10.000. Tudi drugod je

dobila primerno podobo, bo prišla na vrsto. Da bo dobrodošel vsak tvoj nadaljnji prispevek, je razumljivo.

Boris. Pesmi »Vrnitev« in »Brezdomci jočejo« smo pridržali. Prva bo morda prišla na vrsto kasneje, druga, čeprav ne posebno originalna, pa je natisnjena v tej številki Straže.

F. J. »Jesen v Münchenu« in »D-Zug Karlsruhe-München« časovno sicer spadata v jesensko sezono; da pa bomo pokazali, kako se tudi spomladi lepo sliši o zvenelih rožah — evo jih v Straži iz začetka maja! Napreduj in še pošlji kaj!

F. P. Črtica »Skozi vihar« je zelo dobrodošla in se ti zanjo lepo zahvaljujemo. Sicer se pozna še sled Cankarja — in to ne le v jezikovnem oziru —, vendar drugače prijetno pišeš in, kar je glavno, baviš se z aktualnostmi. Prav to je najboljšje sredstvo proti prisiljenosti. — »Križ na gori« je iz drugega območja, njegova vrednost ni v fabuli sami, marveč v impresiji, ki že polagoma prehaja v idiličnost.

Izid 2. natečaja, zaključenega 25. aprila, je naslednji: nagrado 20 Din je dobil F. J. za prej omenjeni pesmi, nagrado 30 Din pa F. P. za črtico »Skozi vihar«.

OBZORNIK

Sestdesetletnica vincencijevih konferenc. V šestintridesetem letnem poročilu centralnega sveta in konferene, ki je izšlo kot jubilejno poročilo ob praznovanju šestdesetletnice vincencijevih konferenc, beremo poleg zgodovine društvenega delovanja in podrobnih poročil tudi statistiko izdatkov Vincencijeve družbe. Od leta 1876 do letos je izdala Vincencijeva družba skupaj podpor v znesku 18.250.174 Din 75 par. Ta velika številka pač more biti le sad velikega in požrtvovalnega karitativnega dela.

Gradnja novega reda v Avstriji. Kardinal Innitzer je ob neki priliki opozoril avstrijske oblasti, da naj se pri socialno obnovitvenem delu ne poudarja samo katoliško ime, ampak naj se v katoliškem duhu več dela. Vse drugo katoliškemu imenu le škoduje. Kardinal Innitzer je dejal med drugim: V Avstriji gre za pomiritev našega delavstva ob istočasnem spoštovanju pravičnosti. Če delavstvo stavi upravičene zahteve, moramo stati na njegovi strani. Vem, da so na naših najvišjih mestih ljudje, ki so pripravljene z najboljšo in najiskrenejšo voljo spraviti nasprotujoče se interese med delodajalci in delojemalci v znosno stanje. Ni pa prišla resnost tega vprašanja v polno zavest pri onih, ki imajo važno besedo pri ublažitvi nasprotujočih si nazorov.

Komunizem in katolicizem je naslov poslanici, ki so jo izdali pariški škofje svojim vernikom. Poslanica vsebuje temeljne katoliške socialne nauke, obsežene v enciklikah Rerum novarum, Quadragesimo anno in Casti conubii. Temu sledi poziv katoličanom k veliki katoliški socialni akciji, nato pa se obrne poslanica h komunizmu, ki ima za bistvena temelja ateizem in materializem. Čeprav so med komunisti zaradi nepoznanja tega nauka in zaradi privlačnih zunanjih gesel mnogi dobri ljudje, je vendar komunizem najnevarnejša zmeta sedanjosti. Milejša komunistična taktika, po

kateri se ne bore direktno proti veri (da tega ali onega lažje zaslepijo), ampak si pridobivajo pristaše pod geslom borbe za pravičnost, ne sme nikogar zavesti. Končno svari poslanica katoličane pred »revolucionarnimi kristjani« in njih glasilo »Terre Nouvelle«.

Mednarodni katoliški radio-kongres se vrši od 4. do 8. maja v Pragi. Na tem kongresu se poleg drugega obravnavajo naslednja vprašanja: radio in njegov pomen v svetu; katoličani in vprašanje radija; katoličani in radio v Zedinjenih državah; radio in misijoni; radio in znanost; radio in katoliški tisk.

Francoska dijaška zveza je imela med februarškimi semestralskimi počitnicami velik kongres v mestu Nantes. Osrednji problem, ki so ga obravnavali na tem kongresu, je razmerje med Katoliško akcijo in politikom.

UNIVERZA

Občni zbor Akademске zveze. Dne 28. aprila se je vršil popoldne ob dveh občni zbor Akademске zveze v Akademskem domu na Miklošičevi cesti. Udeležba je bila vsekakor rekordna, kakršne bržkone še noben občni zbor AZ ni videl. Prišlo je nad 250 članov. Očividno je bila agitacija velika in pričakovanje poteka še večje. Stari odbor je podal obširna poročila, iz katerih je bilo videti, da je njegovo delovanje bilo precej razgibano. Odbor je bil zelo zaposlen z različnimi akcijami na univerzi, nadalje tudi z akcijami v notranjem področju. Odbor je priredil serijo predavanj, ki so bila dosti zanimiva, čeprav nekoliko enostransko usmerjena. Akcija za Akademski dom, za podpore itd. je bila započeta. Posebno poglavje v poročilu je tvorila ostra in sistematična kritika stražarjev in njihovega dela. V okviru AZ se je vršila tudi intenzivna akcija za nabiranje podpisov proti Straži. Toda ves položaj je pokazal, da je protistražarsko delo zašlo na mrtvo točko. Odločno, dosledno, načelno delovanje Straže in stražarjev vlija našim katoliškim društvom novega življenja in brezdvomno se je tudi živahno delovanje starega odbora razvijalo nehoté na indirektno pobudo Straže. Stražarji so ostre izpade v poročilu dostojno in energično zavrnil in v nemalo presenečenje vseh navzočih je stražarski pokret zajel akademске vrste v toliki meri, da je lista tov. Berkopca — stražarja dobila 124 glasov, nasprotna lista pa 113. Čestitamo sedanjemu odboru in želimo, da bo Akademška zveza vzporedno in v popolni slogi s Stražo nadaljevala veliko obnovitveno delo med akademsko mladino. Zalibog je tudi ta občni zbor bolehal na akutni boleznj sedanjega časa, namreč boleznj debatiranja, ugotavljanja, popravljanja, dolgega poročevanja itd., tako da je 250 akademikov zgubilo skupno približno 1500 ur časa.

SPORT

□ **Akademski športni klub** se je včlanil v Jugoslovansko zimsko-športno zvezo in dal hkrati verificirati svoje tekmovalce. Tako je sedaj ASK edini akademski klub, ki bo lahko na vseh tekmah nastopal s svojimi in ne tujimi močmi.

bilo tako stanje, predno niso začeli jetike sistematično omejevati; danes pa pride na 10.000 prebivalcev še kakih 10 do 6 smrtnih slučajev, kar pomenja velik uspeh, za katerim bomo morali stremeti tudi mi.

Malokdo se zaveda, kao uničujoče deluje tuberkuloza pri nas med inteligenco, zlasti med akademiki. Veliko mladih slovenskih pesnikov in pisateljev je že spravila v prezgodnji grob. Dobro se zavedamo, kaj smo zgubili, ko je umrl mladi pesnik Josip Murn. Zupančič je presunljivo izrazil, kako nam padajo v najlepši življenjski dobi ljudje, polni zanosu in ki se jim hoče dela:

Grobovi tulijo ...

Imeli smo ljudi — v poljani cvet

Imeli smo jih — dali smo jih vam —

Kaj hočete grobovi, še od nas?

Ni čudno, da ubog akademik, ki stanuje v vlažni temni sobici, ki mnogokrat nima kaj jesti, pri tem pa naporno študira pozno v noč, da bi se čim preje rešil te revščine, zbolí. Pokašljuje, pa misli, da je prehlajen; utrujen je in misli, da od prenapornega dela in ko končno pljune kri — kje bo našel sredstev za dolgo trajno zdravljenje? S skrajnim naporom volje se premaguje, da napravi izpite in potem, ko bi moral stopiti v življenje, omaga in umre. O nevarnosti, ki jo pomeni tak bolnik za

zdrave tovariše v tesnih in prenapolnjenih predavalnicah naše univerze niti ne govorimo. Kot primer navedemo, da je v letu 1935. umrlo v Ljubljani za jetiko 125 ljudi in od teh žrtev jih je največ med 20. in 25. letom.

Tako ne sme več dalje! Akademška protituberkulozna liga si je zastavila nalogo, da bo združila vse akademike pri tem plemenitem in humanem boju. Pregledi, zatiranje tuberkuloze na univerzi že v kali, pomoč bolnim in revnim tovarišem bo njeno delo. Vršiti ga bo pa mogla samo pod pogojem, če se bo sleherni akademik zavedal, kaj je dolžan sebi, tovarišem in narodu. Svoje dolžnosti ne bo opravil samo s tem, da postane član lige, marveč tudi da se zanima za njeno delovanje, da bo sam aktivno pomagal, kolikor bo v njegovi moči, da bo v domačem kraju organiziral protituberkulozni dispanzer in s tem vršil v polni meri dolžnost inteligenta napram narodu.

Akademiki pa seveda trdno računamo, da nam bodo nudile v polni meri svojo pomoč predvsem univerzitetne in javne oblasti ter zdravstvene ustanove. Le tako bo mogoče res uspešno delo v najširšem obsegu.

P. S. Kdor se zanima za delo lige in bi bil pripravljen sodelovati, naj se zgleda pisмено na APL, Ljubljana, univerza.

† Stanonik Pavel

Bogoslovec Pavel Stanonik je zapustil naše vrste in se preselil v večno kraljestvo. Rodil se je na Breznici pri Škofji Loki kot sin kmečkih staršev, študiral je v Novem mestu in dokončal gimnazijo z maturo v Ljubljani. Z velikimi načrti, ves svež in živahen se je vpisal na bogoslovno fakulteto in še preden je dokončal prvo leto, je njegovo mlado življenje presekala smrt. — Ni užil mnogo dobrega na svetu: saj je bil revnih staršev sin. Šolal se je deloma z žulji domačih, deloma pa si je služil kruh s poučevanjem. Zato ni čudno, da je bil vedno bolj slabotnega zdravlja in da je zadnje čase pogosto bolehal. Ves vesel je šel za velikonočne praznike

domov, pridno pomagal v cerkvi pri lepih obredih, vmes pa vedno pomalem tožil o bolečinah, dokler ni več zmogel in je iz Škofje Loke šel na svoj dom na Breznico. Ko se je bolezen poslabšala, so ga pripeljali v Ljubljano v bolnišnico, kjer mu niso mogli več pomagati. Pripeljali so ga nazaj domov, kjer je v soboto 25. aprila umrl.

Tovariši, ki smo ga poznali bolj od blizu, smo izgubili veselega prijatelja, ki je hotel služiti oltarju božjemu po božji volji. Molimo za njegovo dušo, da bi kmalu dospela do prestola Nebeškega kralja in tam prosila za naše potrebe! Naj v miru počiva!

Film

Mimo prvotnih razgovorov o pomenu filma za kulturno življenje, kjer se je negativna plat filma včasih preveč poudarjala, smo prišli danes do tega, da se je pri nas zvočni film vsepovsod uveljavil in zavzel izredno važno mesto pri oblikovanju javnega mnenja in čustvovanja. Vkljub temu silnemu vplivu, ki ga danes film ima, pa opažamo, da je utihnila še tista skromna filmska kritika, kolikor smo jo sploh spočetka imeli. In tako je videti, kakor da si ta sila v našem javnem življenju kar na svojo roko utira pot in da na njeno usmerjenost bolj vplivajo denarni in drugi vidiki kakor pa ozir na resnično kulturo našega naroda. Zato smo mnenja, da bi morali tej novi velesili posvetiti več pozornosti.

Tudi film potrebuje neodvisne, načelne kritike, ki naj bi preprečila, da se ne bi kvaril okus in se ne bi nižal нравni in kulturni nivo našega naroda. In če to splošno ni mogoče doseči, naj bi se vsaj v tem smislu izobraževalo versko in нравno še čuteče občinstvo, in naj bi ta načelna filmska kritika vplivala vsaj na gledališča, ki hočejo veljati za dostojna in so v rokah resnih podjetnikov, ki se zavedajo, da morajo pri nas mimo donosnosti upoštevati tudi druge vidike, najsi je to že narodnost, kultura ali vera in нравnost.

Danes bi radi opozorili le na nekaj splošnih stvari, mimo katerih gre naša javnost preveč brezbrizno. Prva je naša filmska reklama. Ko gledamo od časa do časa po ulicah nastavljenе slike, se nam tuintam vzbudi misel, da tudi resna podjetja včasih premalo pazijo na to, kaj spada na ulico in kje

neha dostojna reklama. Nikakor ne drži in ne sme držati izgovor, da to vabílo velja odraslim, ne pa mladini. Le pogledjmo, kdo se pri teh slikah dan za dnem najbolj ustavlja!

Drugo se tiče kričočih, dvoumnih naslovov, ki so včasih le pretveza, pa vendar mečejo senco na podjetje. In h temu so ti naslovi često še pisani v hrvaščini. Če se danes noben obrtnik in trgovec ne upa več delati reklame v drugem ko domačem jeziku, bi morali to tudi filmski podjetniki upoštevati. In če sredstva ne dopuščajo, da bi jo tiskali, naj jo pa sami napišejo. Napisana, lepa slovenska beseda nam bo vedno ljubša kot pa tiskana tuja.

Tretje je tuj duh, ki vse preveč veje iz filma. Res stoje naši podjetniki v tem oziru pred velikimi težavami, ker skoraj nimamo lastne, domače filmske produkcije. Vendar pa bi s skupnim nastopom le lahko dosegli, da bi v filmu, za katerega Slovenci precej žrtvujemo, naša beseda, naša pesem, naša zemlja in naši ljudje prišli do večje veljave. Vsaj nekaj na bi bilo v vsakem filmu res našega, domačega, slovenskega. Dan za dnem moramo poslušati le nemško ali angleško govornico in hrvaške tolmače, domače, slovenske besede pa pod domačo streho ne slišiš razen v reklamí.

Mnenja smo, da je zvočni film med nami že tako razširjen in da žrtvujemo zanj že toliko denarja, da smemo, če je v nas kaj zavednosti, zahtevati tudi več ozira na naše narodne, kulturne in versko-nравne zahteve. Zdrava, neodvisna, načelna kritika pa naj bi nas pri tem delu podpirala.

Majniška priloga

Gospa Sveta — Brezje — Svete Dišarje — slovenski Marijini domovi

Marija in mi

1. Bistvo Katoliške akcije.

Človek stremi vedno za tem, da bi dal svojim prizadevanjem, načrtom, trudom pečat trajnosti; nehoti se izražati v tem želja po večni veljavnosti življenjskega dela. Vemo pa od navdihnenih pisateljev, ki so nam razodeli božje misli, da je večnostno trajanje pridržano samo onim načrtom in prizadevanjem, ki so popolnoma na Boga usmerjeni. »Vse misli grešnih se bodo razblinile.« Prišel bo trenotek, ko bodo morale nasprotni sile priznati popolno zmago »božjih ljudi« in svoj lasten poraz.

Med božja dela, ki bodo vekotrajna ostala, spada v prvi vrsti Kristusovo odrešenje. Vekotrajno bo to odrešenje ne samo v tem smislu, da bo Kristus na vekomaj kot kralj zavladal ob koncu sveta na onem svetu, ampak da se reševanje posamnikov nadaljuje do konca sveta. Pa pri tem delu vabi Kristus nas laike po svoji Cerkvi k sodelovanju in nam obljublja, da bo naše delo imelo vekotrajno veljavnost. Tako sodelovanje imenuje Cerkev Katoliško akcijo. Pri tem ni poudarek na akciji kot vnanjem udejstvanju, ampak na katoliški bistvenosti udejstvanja.

Katoliško je udejstvanje le, če se vrši v Kristusu in s Kristusom (»Jaz sem trta, vi ste mladike«), ker je pravo odrešenje eno samo, namreč Kristusovo. Zato je geslo Kat. akcije »vse obnoviti v Kristusu«. Samo globoka vera v odrešenje po Kristusu Bogu in velika nadnaravna ljubezen do Njega zamore pobornike Katoliške akcije ohraniti v onem potrebnem notranjem stiku s Kristusom, da mislijo, govorijo, delujejo po Njem in z Njim in da se odpovejo svojim osebnim, sebičnim, lokalno in egocentrično usmerjenim idejam. Vsa plodnost pravega »katoliškega udejstvanja« je odvisna od te intimne zveze s Kristusom, ki je svetu neumljiva tajnost.

Zgolj vnanje udejstvanje v »katoliških« društvih, odborih, sestankih, akcijah itd., itd. je katoliška fata morgana, opičje posnemanje nasprotnikov in je eno najusodnejših zmot za katolicizem. Tako vnanje udejstvanje lahko drugim strujam, recimo marksizmom itd. prinaša nekaj začasnih uspehov, a katolikom nikdar ne more prinašati prave koristi, kajti vse pravo katoliško udejstvanje je končno usmerjeno na večnost in mora imeti stalno pred očmi Kristusovo geslo: »Ostanite v moji ljubezni.«

2. Marija in Katoliška akcija.

Katoliška akcija se začne z Marijo. Bila je prva človeška, laična osebnost, katero je Bog pritegnil k sodelovanju pri hierarhični službi odrešenja.

Odrešenje je v tem, da Bog obudi v nas novo, božje življenje. Mi naj postanemo deležni božje narave in božji otroci. V najodlič-

nejši in najbolj svojski meri je Bog to storil v Mariji: obudil je v Njej življenje svojega lastnega Sina. Katoliškemu čutu je jasno, da je bilo popolnoma izključeno, da bi človek, umazan po izvirnem grehu, imel katerokoli funkcijo pri tem božjem stvarjenju. Vsa prešinjena od Sv. Duha je dala Marija telesnost božjemu Sinu in tako je s svojim deviškim materinstvom storila prvi čin Katoliške akcije.

V nas se mora to včlovečenje, kadar postajamo otroci božji in kadar sodelujemo pri delu odrešenja, vedno obnavljati. Sv. Duh mora priti nad nas in po Njegovem navodilu šele moremo vršiti apostolsko delo.

Povezanost Marije z božjim Sinom je bila edinstvena. Kot čista devica je v duhovnem smislu nevesta Kristusova, kot nositeljica skrivnostnega včlovečenja je v telesnem oziru Njegova mati. Marija torej pozna vse skrivnosti Zenina in Sina in ker ta odnos traja tudi v večnosti naprej, je vedno uslišana. Tu je skrivnost Njene vsemo-gočne priprošnje. Zato je prava Kraljica Katoliške akcije: Kajti vsi oni, ki hočejo sodelovati pri odrešenju, se bodo od Nje učili, kako iskati vezi in stikov z Odrešenikom.

Verno ljudstvo vse to vé in čuti. Koliko nešteti S. O. S. klicev na pomoč je jeknilo tja v večnost, in koliko odgovorov je odmevalo od Nje na take klice! Izčrpati bi morali molitve in pesmi vseh narodov, ki so jih naslavljali od nekdanja na Marijo.

3. Marijina fronta.

Formirajo se vedno znova fronte proti božjemu Odrešeniku. Najnovejša taka fronta je fronta farmasonov in komunistov, ki je danes najbolj tipična fašistična fronta za uvedbo protikršćanske diktature po vsem svetu. Španija občuti že pest in krvavo nasilje te fronte, Francija se krčevito vije v njenih objemih in mi že prav živo čutimo na lastnem telesu prve udarce tega najnovejšega nestvara, ki se pošastno dviga iz globin pekla. Nekaj neizmerno umazanega, nasilnega, demonskega, protibožjega nosi ta nestvor na sebi.

Tem bolj se moramo oklepati Boga samega, ki je vir vsega življenja. Samo skrivnostno razodetje, da je Bog končno vlado vsega sveta namenil Kristusu Kralju, nas dviga in tolaži v tem bodočem boju. So ljudje, ki jih zgolj dnevni opravki in malenkostno beganje od te do one zaposlitve drži pokoneu. Varajo se! Ne gledajo globlje. Pri bodočem boju bomo morali katoliški laiki stopiti v jasno bojno fronto sodelovanja s Cerkvijo. Tista, ki je započela z očlovečenjem Kristusovim kot prva to sodelovanje in o kateri je napovedano, da bo kači glavo strla, bo nam vlila poguma in nam dala skrivnost uspeha.

Naše razmerje do Marije mora postati najtesnejše. Saj gre ven-

dar za to, ali bo Njena zastava zmagala ali ne. Kdo bi nam mogel zadosti živo dopovedati, kakšno zanimanje in kakšno skrb ima za svoje zastavonoše. Prav ta zavest, da se borimo za Njena načela, za

Njenega Sina, za Njeno zmago, nas z vso silo naganja, da zaupno k Tebi kličemo. — To bodi naš dnevni klic v letošnjih šmarnicah.

F. P.

Skozi vihar

I.

Nekega večera malo pred pričetkom šole — bil sem takrat v šesti — mi gospodinja pove, da dobim v sobo sstanovaleca, nekega študenta, če mi je prav.

»Bom imel vsaj družbo,« sem odvrnil malomarno, kot bi se to mene ne tikalo.

Preveč vesel pa nisem bil tega sporočila. Tako sem se navadil samotariti v svojem brlogu, da mi je bilo žal za izgubljeno samostojnostjo. Nazadnje me je pa tudi vznemirjalo vprašanje, kakšen je ta novi študent iz naše »Sibirije«. Stanoval sem namreč v veliki predmestni tovarniški hiši. Kljub rahli nevolji sem sklenil, da bom s svojim tovarišem prijazen in domač. Gotovo je kakšna uboga študentovska para, ki se z božjo in človeško pomočjo otepa lakote in evekov ter tako počasi riže svojemu cilju naproti (če sploh ima kakšen določen cilj pred seboj, kar je pri modernih dijakih bolj redko), sem preišljeval o človeku, ki ga nisem še nikdar videl ali slišal o njem.

Ko sem drugega dne na večer prišel domov, je slonel ob oknu lep mlad fant. Valoviti črni lasje, bled, skoro dekliško nežen obraz, globoke sinje oči in vitka postava so napravili name vtis, da stoji pred menoj fant iz vročih dekliških sanj v prvi mladosti.

»Bog živi, Francè! Tvoj mir sem prišel motit. Mirko Zagornik, šestošolec.«

S svojo lahko veselostjo me je očaral, da sem na tihem hvalil Boga, da mi ga je poslal v razvedrilo mojih temnih ur. Dolgo sva govorila tisti prvi večer najinega srečanja. Vse mogoče reči, pametne in prazne, sva obrnila kakor prijatelja, ki sta se po dolgem času slučajno srečala in se v divjem veselju vrgla v objem (kar pri nas ni navada — vsaj med moškimi ne).

Še nobena jesen ni bila zame tako lepa ko tista v šesti šoli. Z Mirkom sva živela kakor brata, ljubeča, vesela in polna mladega življenja. Vse, kar naju je kdaj težilo, sva si verno razkrila kot spovedniku. V lepih nedeljskih popoldnevih sva udarila v bližnje hribe. Kako čisto drugačen je bil Mirko v gorah! Doma v mestu bolj miren in tih, včasih skoro sentimentalen, je postal v višavah sončen in razposajen. Vriskal je in pel ter se široko smejal soneu in goram. Ko sva se lepega popoldne potila čez skalno steno, je nenadoma obstal in pogledal v globino pod seboj. Lice mu je požel rahel smehljaj.

»Kaj ti tako ugaja?«

»Višine, skale, sonce in ti. Dohiti me, če moreš,« se je sočno zasmeljal in se pogljal čez rob.

Na vrhu je zastrmel nekam v daljave. Nepremično je upiral oči v sončno pokrajino in hrepenel nekam daleč.

»Glej, tam za onimi gorami je velika ravnina. Kakor morje valove polja v prvem poletju, težka in zoreča. Sonce sijje na to neskončno pokrajino, blagoslovljeno in posvečeno od njenih ljudi in Boga. Tam je moj dom. Sibirija pravite včasih tej moji deželi in veste, da je lepa, ljubljena od tisočerih, ki žive na njej, oboževana in zaželjena od sinov in sestra, raztresenih v tujini, borečih se za trdo skorjo kruha, ki jim ga domovina ne more dati. Čudna je ta pokrajina in čudni smo njeni ljudje. Jokamo in pojemo obenem. V tili noči greš preko polja, ob potoku šume jelše, nad potjo šepetajo vitki jagnedi in ne veš, ali je to vzdih kajžarske matere, ki nima kruha za otroke, ali pesem dekleta, nežna in hrepeneča po fantu, ki se poti v vojaški suknji nekje na jugu...«

Začeli so se deževni novembrski dnevi. Z izleti ni bilo nič več, učenje in inštrukcije pa tudi niso vzele vsega časa. Zvečer sem jaz čital, Mirko je pisal. Včasih mi je dal kaj, naj prečitam. Lepo je pisal, največ o domu ob sanjavi Muri, o materi, ki še ni pozabila treh sinov, padlih ob Soči, ki moli, da bi se vrnila hči, ki je vtonila v tujini. V šoli smo najboljše slovenske naloge čitali na glas in Mirkove so bile redno na programu. Njegova lahka, sanjava beseda je opajala, da so dekleta včasih naravnost požirala njegove besede in tekmovala, katera mu bo v odmoru prej čestitala. On pa se za vse skupaj ni dosti zmenil.

Včasih mi je s smehom pripovedoval, kako ga skušajo marksisti pridobiti zase. Ob neki priliki, ko so posebno vneto silili vanj, jim

je dejal z rahlim poklonom: »Hvala lepa za vaš trud, sem že kongreganist, povsod pa ne morem biti.« Precej poparjeni so ga pustili, ker so upali, da je že skoro čisto njihov.

Poleg dobrega člana smo v kongregacijo dobili z njim izredno talentiranega igralca. Ko smo se v novembru pripravljali za akademijo na praznik Brezmadežne, je bil povsod gonilna sila in je vse naravnost sfanatiziral za delo. Tista akademija je bila gotovo ena najlepših, kar smo jih imeli.

II.

V kongregacijskem apologetskem krožku smo sklenili, da bomo šli vsak petek k maši in obhajilu. Večina je držala. Z Mirkom sva vsak tak dan že navsezgodaj ropotala po zaspanih ulicah v cerkev. Zadnji petek pred božičem sem sam ril skozi burjo in rahlo sipajoči sneg, Mirko je ostal doma, češ da ga glava boli.

»Če si bolan, ostani v postelji. Živijo!« Šel sem. Malo čudno se mi je zdelo, da ga potem v šoli ni več glava bolela.

Božične počitnice so bile precej dolge in komaj sem se zopet vživel v prozaični šolski red. Mirko me je začel skrbeti. Kadar je bil sam, je nekako brez misli sedel za mizo in gledal skozi okno. Včasih pa je bil naravnost razposajeno vesel, vendar sem čutil, da skriva za svojo razposajenostjo boje in nemir. Hodil je bogve kod in se pozno ponoči vračal.

Na svečnico zvečer sem bil zopet sam doma. Zunaj je tulila burja mimo oglov in sipala sneg, v sobi je bilo prijetno toplo. V vsej hiši je kraljeval nenavaden mir kakor bi veliko mravljišče zaspalo zimsko spanje. Čital sem Cankarjeve Podobe iz sanj, toda branje me je utrujalo, da sem odložil knjigo in se napolnil po sobi. Na mizi sem mimogrede zagledal debel zvezek in na njem v pokončni Mirkovi pisavi: Moj dnevnik. Da piše dnevnik, do takrat nisem vedel.

Morda mi ta odkrije njegovo skrivnost?

Odprl sem na slepo.

»10. jan. Po dolgem, težkem hrepenenju sem spet pri tebi, draga, z vsem srcem ljubljena. Kako je vse te dni koprnela po tebi moja duša. Vse počitnice so bile ena sama lepa, ljubezni in hrepenenja polna slika nate. In sklenil sem: o prvem srečanju ji razodenem svojo skrivnost. Storjeno. Ti si rekla tisto besedo, ki sem se jaz komaj upal sanjati o njej. Kako opojno sladak je bil poljub tvojih evetočih ustnic... Dana, najini duši sta se našli s tvojimi vdanimi besedami: »Mirko, ljubim te in nikoli več se ne ločita najini poti...«

»11. jan. Dušica, moje srce vriska in poje, prešerne radosti polno. Ti si moja sreča, sanja in pesem. Sama, sama...«

»16. jan. Še nikogar nisem ljubil tako ko tebe, nikomur veroval tako ko tebi. In ti se smeješ moji preprosti veri, od matere vsajeni v srce. »Ti ljubljeni otroček moj, kako si še nedolžen. Pokazala ti bom svet, kjer žive brez Boga, kjer ne poznajo večne resnice in tudi ne kazni za dejanja, ki jim ti praviš greh,« si dejala. Dragga, ne trgaj mi srca! Pusti mi vero, ki mi jo je izročila mati, svetnica in mučenica.«

»20. jan. Slonel sem ob tebi in prisluškoval tvoji besedi. Kakor tiha dekliška pesem v sanjavem pomladnem večeru je tvoja beseda, o ljubica. Ti si me začarala v svoj opojnosladki krog, da ne morem in ne smem več nazaj. Vem, ljubljena, pokazala si mi trpeče in razžaljene, njih krik po pravici in ne po Bogu, kakor si dejala. Moja vera gine ob tvojih vročih poljubih, tam daleč v revni bajti moli mati zame, da bi postal — duhovnik... Dragga, vrni mi vero!«

»23. jan. Dane že dvakrat nisem dobil doma. Danes pa sta bila pri njej neki fant in dekle. Prestrašeno so me pogledali, ko sem vstopil. Kaj naj to pomeni?«

»25. jan. Ali me varajo oči, ali je res? Dana hodi z drugim. K njej moram, sicer mi razžene srce.«

Obrnil sem tri liste.

»1. februarja. Kakor omotičen sem hodil ves dan okrog. Glava me boli in v prsih čutim nekaj težkega. V žilah mi gori in vre kri, vse bitje mi kliče po tebi, Dana. Bil sem pri njej. Zunaj je divjal snežen vihar, ona pa se je smejala divjemu plesu narave. Tudi v meni je divjal vihar, močnejši in silnejši od onega zunaj.

»Draga, me res ljubiš,« sem dahnil.

Začudeno, neverjetno me je pogledala: »Ti še vprašuješ?«

»Kaj pa drugi —« sem iztrgal iz sebe.

Brezskrbno in veselo se je razlil njen smeh po sobi: »Norček, saj sem samo tvoja, tvoja...«

Stisnil sem jo k sebi in ji vroče ustnice vsesal v beli vrat. Čutil sem, kako je tudi v njej vrela mlada kri.

»Še veruješ, dragi v Boga?«

»Bog si ti, ti... vate verujem!«

Nocoj je zunaj vihar. Jaz pa jadram skozi vihar in noč v pogubo brez vere, brez Boga... O, mati, če je res Bog, prosí, da se me usmili, grešnika in izgubljenca.«

»2. febr. Zvečer moram k Dani, pisala mi je, da radi važne reči. Bodi! Grem, vendar bi bilo morda bolje, da bi ostal doma. Duša in telo sta mi bolna, onemogla. Čutim: padam in ne morem nazaj.«

Zaprli sem dnevnik in ga položil na prejšnje mesto. Grenka je bila moja zavest in težka je bila obtožba, da nisem prej spoznal prijateljevih bojev. Sklenil sem počakati, da se vrne. Čakal sem do enajstih, do polnoči in ni ga bilo. Zavil sem se v plašč, ugasnil luč in odšel v noč.

III.

Burja mi je zagnala val drobnega snega v obraz. Tesno sem se zavil v plašč in se sklonjen gnal proti vetru.

»Kam? Kam naj grem iskat nesrečnega prijatelja, če ne vem za njegova pota, za njeno stanovanje?«

Uro, morda še več, sem taval po predmestju med samotnimi hišami, pogreznjenimi v globok sen. Srečal sem nekaj sključenih ljudi, ki so se tesno zavijali v ohlapno obleko. Ne vem, kdaj sem zavil čisto izmed hiš. Pred menoj se je dvigal dolg zid, čezenj so se sklanjali temni obrisi dreves. Rahel somrak je ležal nad pokrajino, kakor bi nekje za oblaki sijala močna luč. Obstal sem. Daleč v mraku je zapiskal vlak in skozi meglo je včasih šinil žarek daljne luči. Spodaj je spalo mesto, tu za menoj mrlič; tam doli so se ljudje premetavali potni in še v sanjah strastni po mehkih posteljah, ob meni je bil mir, lep in veličasten, po katerem tolikokrat hrepeni žalostna, težko preizkušena duša.

Stal sem in prisluškoval viharju, ki se je lovil v zelenih cipresah. Nedaleč od mene je nekaj zaječalo kakor človek v težkih sanjah. Po telesu sem začutil mravljinca.

»Kaj je? Strahovi?«

Še vedno sem se smejal sličnim veram in pripovedkam, tisto noč me je pretreslo. Počasi in plaho sem šel v smeri vzdih. Na klopi pri vratih, ki peljejo na pokopališče, sem zapazil temne, nedoločne obrise. Prižgal sem električno svetilko. Bela luč je zableščala na snegu in osvetlila na klopi sedečega — Mirka. Glavo je imel uprto v roke in še napol pokrit je dremal in čakal smrti. Z nervozno naglico sem ga stresel, mu otipaval žilo in prisluškoval dihu. Počasi se je pretakala po žilah kri, kakor voda v reki, ki počasi zamrzuje. Zdramil se je in me čudno pogledal.

»Kje sem?«

»Vstani, Mirko, domov pojdeva! Mraz je tukaj.«

Dolga in težka je bila pot skozi sneg in vihar domov. Z vsem telesom je Mirko slonel ob meni in tako sva si počasi utirala pot naprej.

Tiho sva se splazila v hišo in v toplo sobo. Ali je to dobro za premrzlega tovariša, nisem pomislil. Spravil sem ga v posteljo. Legel je vznak in se bolno zastrmel v strop.

»Francè, zakaj si prišel pome, zakaj si me prebudil iz lepih sanj,« je naenkrat planilo iz njega.

Stopil sem k njemu. Kakor obupanec, ki so ga sneli z vrvi, me je pogledal z motnožarečimi očmi.

»Umiri se, Mirko, bolan si.«

»Pusti me, naj grem nazaj, da zaspim spet v sen, iz katerega si me prebudil v življenje.«

Govoril je pretrgane, obupne besede in gorel v vročici. Proti jutru, ko so v tovarnah že piskale sirene z žalostno zavijajočimi glasovi, se je umiril in zaspal.

V šolo nisem šel. Sedel sem ob prijateljevi postelji in mu gledal v izmučeni obraz. Gospodinjo sem poslal po zdravnika. Prišel je ob desetih in kratko ugotovil: pljučnica; nevarno. V bolnišnico.

Proti poldnevu se je Mirko prebudil. Trudno je odprl oči in izgubljeno gledal okrog sebe kot da bi nekaj iskal z očmi.

»Francè, hvala ti! Morda pa je bilo najbolj prav tako, da si me rešil,« je zajeljal.

»Kaj si misliš o meni? O, vem, gotovo me obsojaš. Vzemi dnevnik, na mizi je, morda boš potem sodil mileje.«

»Sem že čital,« sem priznal, »nato sem te šel iskat.«

»Prav. Morda si spoznal v njem vsaj odsev boja, ki je divjal v meni zadnje dni: boj med vero in divjim ognjem, ki ga je netila v meni Dana. O, lepa je, ti je ne poznaš. Kako goré njene oči! Vroče in strastne se ti vsesajo v dušo in te vlečejo k sebi. Včeraj mi je pisala, naj pridem. Šel sem. Na poti mi pismonoša izroči brzojavko. — Mati mi je umrla. Skoro sem omahnil v sneg. Stal sem in brez misli gledal v tla. Hotel sem se vrniti nazaj domov, a vabile so me tiste zapeljive oči. »Tam najdem tolažbo«, sem si dejal. Ves ubog in truden sem omahnil v njeno sobico.

»Kaj ti je, ljubček,« jo je zakrbelo.

»Nič,« sem lagal in potlačil divjo bol. Bila je tako lepa in zapeljiva kot še nikoli.

»Izpolnil mi boš nekaj, dragi,« je prosila.

»Bom.«

»Odstopiti moraš od kongregacije. Moj si in nikogar drugega, name moraš misliti in ne na Marijo.«

»Ostrmel sem: »Zakaj?«

»Ker jaz hočem tako.«

V očeh ji je gorel ogenj in mi palil dušo. Nagnila se je k meni: »Saj boš, ljubi. Glej, bojim se zate, da te mi odtuje.«

Sklonil sem se pod njeno težo. V žepu na prsih sem začutil list, ki mi je naznanil njeno smrt, smrt svetnice, ki me je učila moliti in verovati.

»Ne morem, draga,« sem dahnil, »sedaj še ne.«

»Moraš.« V očeh je plamtelo kot v očeh levinje, pripravljajoče se na napad. »Nočeš. Pojdi! Ne ljubim te.«

Obrnila se je in šla k oknu. Obsedel sem pobit in onemogel.

»Si me kdaj ljubila?« sem prosil.

»Najbrže ne in je morda prav, da te nisem. Pojdi, Mirko, da tudi ti ne postaneš kakor jaz.«

Nisem čul njenega prosečega glasu, čul sem besede »ne«. Planil sem pokonci, ji zagnal grdo besedo v obraz in zmečkano brzojavko pred nogo.

»Ti si mi ubila življenje, vlačuga« in opotekel sem se skozi vrata.

Kako in kdaj sem prišel do pokopališča, ne vem. Našel sem tam klop in sedel. Tam si me našel ti in popeljal nazaj v življenje.«

Hripav in truden je postal njegov glas. Ko je umolknil, je zopet nemo zastrmel v strop.

Ob dveh popoldne so ga odpeljali v bolnišnico.

* * *

Lahka je pot iz življenja, a težek je povratek. Opojen od strasti je bežal Mirko s sveta, z molitvijo in pokoro se je vračal.

Dva meseca je ležal v bolnišnici in niti zdravniki niso vedeli, kaj mu je. Prišla je pomlad in Mirko je romal na Golnik.

Nedavno sem pregledoval papirje v miznici. Med pismi sem našel tudi nekaj Mirkovih in v zadnjem sem čital:

»Vračam se. Ne domov iz tega kraja upanja in obupa, kjer živimo in upamo v življenje tam spodaj v svetu, ampak v življenje. Francè, vriskaj in poj z menoj. Zopet molim in verujem ko nekdanj, ko sem še čisto majhen sklepal otroške ročice v materinem varstvu. V žilah čutim novo moč. Kmalu pridem zdrav k tebi v vas. In zopet bova hodila v gore ko nekdanj, zopet verovala vase in v življenje, v svoje mlade sile in moči. Francè, jaz sem zdrav, zdrav...«

Uslišana je bila molitev sinu, ki se je vrnil v hišo očetovo ubog in bolan. Vstalo je novo življenje, polno moči, zdravja in pesmi.

Slišal sem vrisk v gorah. Jasno je jeknil glas v skalovju in se zaganjal v sončni dan. Na vrhu skal je stal Mirko in pel svojo zahvalno pesem.

»Tisočera hvala, Gospod...«

Iz viharja je vstal nov, jasen dan in truden popotnik, omamljen od strele, se je zbudil in krenil na sončno pot.

Srednješolske brazde

Boris:

Brezdomci jočejo

Brezdomci jočejo
in kličejo
in prosijo.
Usmili Bog
ubogih se sirot
in reši strašne bede
svoj rod!

Obrazi spačeni,
izmozgani,
trpinčeni,
se nam reže
na vsak korak v obraz.
In mi se jih ogiblremo
smeje!?

Glej, Bog,
brezdomne mase
žarečih oči,
koščenih rok!
Si res jih ustvaril
po svoji podobi? —

Brezdomci jočejo,
ne kličejo,
ne prosijo.
Ker so zaman
potrkali na vrata k nam,
so tiho in le stiskajo
zobe.

F. J.

D-Zug Karlsruhe-München

V enakomernem ritmu drvi
brzovlak v globino noči...

Šipe so motne
od ledenih curkov,
ki bijejo vanje.
Truden naslanjam čelo nanje
in iščem za lučmi,
ki bežno pozdravljajo iz noči samotne.

Morda bedi še plavolaso dekle
nad svojimi sanjami...
Mogoče
sloni mlad človek
z glavo nad dlanmi,
poslušna škropot jesenskega dežja
in vrisk drvečega brzovlaka in
— joče...

Kupé
je v rahlo svetlobo oblit
od ene same rdeče žarnice.
V poltemi
sedita ob meni
mož in žena,
morda mladoporočena,
morda se šele na poročno potovanje
peljeta...

Trudne, žalostne so oči mlade žene.
Roké,
ki leže
onemoglo v naročju sklenjene,
oklepajo šopek rdečih,
vencih rož...

Kako dobro je čutiti
ob sebi tople, žive ljudi
sredi tuje dežele
in črne, meglene noči!

Mehka trudnost mi lega na oči.
Rad bi po otročje
naslonil glavo v naročje
mlade žene
in vdihavajoč vonj rdečih rož
zaspal...

V enakomernem ritmu drvi
brzovlak v globino noči...
Jesenski dež šumi ob naša okna.
Roj zlatih isker trka na šipe
in tiho ugaša...

F. J.

Jesen v Münchenu

Kako je letos žalostna jesen...

Nekje v temi igra radio.
»Am einen Tag im Frühling,
da war's so schön...«
Trudno, razočarano poje ženski glas.
Počasni se izgublja refren
v temino in mraz,
v šum dežja,
ki trka kot s prstom na staro pločevino.

Težke mi bijejo kaplje v obraz,
ob vsaki me zazebe,
kot bi mi kanila v kri,
da se stresem in zašklepetam z zobmi.

Motno mežikajo v temi luči,
kot žalostne, trudne dekliške oči.
Odsevi trepetajo iz mokrega asfalta.

Ljudje
mračni in tihi svojo pot hite.

Črne sence za njimi beže,
se v kolobarju okrog njih lové
in rastejo v neskončnost...
Počasi, počasi zagrinjajo vse...

S plakata pod kinom »Central«
se reži obraz.
Kaj? Se dela norca sam iz sebe
ali iz nas?

Ne vem.
Jaz sam blodim po temini
in spremljajo me le spomini...

Mislím na pomlad v domovini
in na cvetoče kostanje v parku
in na dekle pod njimi...
... Sladko šunijo čebele,
kostanjevi cveti plavajo
v pomladnem vetru in sedajo
na njene črne lase kot
beli metulji...

Z zaprtimi očmi čaka ona
in se smehlja.
Jaz pa sedim tam in si je ne upam
poljubiti...
A kje je zdaj to daleč proč!
Zdaj je jesen.
»Es war einmal so schön...«
poje nekdo v noč...

In jaz bežim v dno temin
in hočem skriti
svojo žalost sam pred seboj.
Zastonj!
Klic jantovske duše po
Njej
in po naši pomladi
se v mrzli jeseni in temi
ne da, ne da utopiti...